

PULSUL GEOSTRATEGIC

1. EDITORIAL

2. ORIENTUL MIJLOCIU (1)

3. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA (3)

4. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ (4)

5. FEDERAȚIA RUSĂ (3)

6. BIOGRAFIILE AUTORILOR

PUBLICAȚIE BIMESTRIALĂ-BILINGVĂ DE ANALIZĂ GEOPOLITICĂ

CUPRINS

Pulsul Geostrategic, Nr.287, Noiembrie - Decembrie 2022

I. EDITORIAL

1. Acordurile de la Minsk – o enigmă a cărei soluționare ar putea contribui la încetarea războiului din Ucraina - pag. 3

II. ORIENTUL MIJLOCIU

2. Strategia energetică a Iranului pe tabla de șah a geopoliticii eurasiatice - pag. 5

III. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

3. Relația sinusoidală F. Rusă – Turcia și ordinea mondială în contextul luptelor din Ucraina - pag. 9

4. Posibile efecte și consecințe ale războiului din Ucraina în Balcanii de Vest- pag. 14

5. O interpretare a războiului din Ucraina din perspectiva doctrinei *containment*-ului - pag. 19

IV. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ

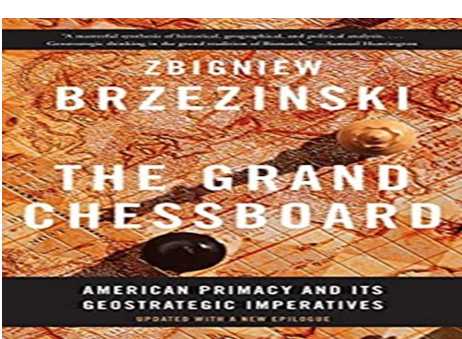
6. Noile aranjamente internaționale, aferente *buffer*-ului de securitate energetică, cuprins între cele două macrosisteme economice mondiale - pag. 23

7. Tulburătoarele dileme ale Asiei - dileme ale întregii lumi - pag. 27

8. Imperativele geostrategice ale unei ordini globale în schimbare - pag. 30

9. Protecția infrastructurilor critice, provocare pentru acțiunea guvernamentală și interguvernamentală la nivel global - pag. 34

V. FEDERAȚIA RUSĂ

10. De ce Vladimir Putin este dictator? - pag. 39

11. Rusia și Convenția de la Montreux - dominarea completă a Mării Negre - pag. 43

12. Rusia și China – relații de cooperare în contextul dependenței și a propriilor interese geopolitice și geostrategice - pag. 48

I. EDITORIAL

Acordurile de la Minsk – o enigmă a cărei soluționare ar putea contribui la încetarea războiului din Ucraina

Dr.ing. Stelian TEODORESCU

„Exelența nu este o abilitate, ci o atitudine.”

Ralph Marston

Prin semnarea în 2014 și, respectiv, în 2015 a unor Acorduri – 1 și 2 – la Minsk (capitala Belarus), s-a încercat la vremea respectivă să se asigure o încetare a focului între forțele armate ucrainene și separatiștii din regiunea Donbas, din estul Ucrainei, (Lugansk și Donețk) susținuți de Rusia. Mai mult, părțile semnatare au stabilit, de asemenea, o foaie de parcurs pentru organizarea de alegeri în regiunile menționate și un plan de reintegrare teritorială în interiorul granițelor Ucrainei. A devenit foarte clar că Acordurile inițiale de la Minsk au pus capăt luptelor de la acea vreme pe scară largă, dar acum este în derulare un nou război mai amplu și violența s-a intensificat semnificativ în ultima perioadă, pe o parte din teritoriul Ucrainei.

„Da, acordurile de la Minsk nu mai sunt” – așa a declarat Vladimir Putin la 22.02.2022 cu două zile înainte de declanșarea războiului din Ucraina, zi în care Rusia – la ordinele lui Putin – a recunoscut oficial „republicile” Lugansk și Donețk. Îndemnul la încetarea recunoașterii valabilității prevederilor Acordurilor de la Minsk poate fi perceput ca o cale de urmat pentru declanșarea invaziei la scară largă a Ucrainei, doar două zile mai târziu. Orașele Ucrainei au fost bombardate și atacate în mod constant de către armata rusă, care, după un război fulger eșuat, a început o campanie de bombardament masivă. În pofida acestui fapt, strategia, deși a provocat victime foarte multe (în principal civile), nu s-a tradus într-un succes semnificativ din punct de vedere tactic și strategic.

Pe măsură ce eșecul Rusiei de a ocupa Kievul a devenit clar, Moscova și-a îndreptat atenția către realizarea scopului principal – ocuparea și anexarea integrală a Donbasului, următorul pas probabil al Moscovei fiind anexarea și a unor zone adiacente, exact așa cum s-a procedat în Crimeea.

Drept urmare, în prezent, au fost inițiate diverse acțiuni și dezbateri în urma cărora președintele rus, Vladimir Putin, este acuzat la nivel internațional că este inițiatorul încetării respectării prevederilor Acordurilor 1 și 2, de la Minsk, după ce a recunoscut independența unilateral declarată a republicilor autoprocimate, cu planuri inclusiv de a fi dislocate trupe ruse suplimentare în aceste regiuni și integrarea acestor teritorii în granițele Rusiei. În același context, este semnificativ de subliniat că interpretarea de către Kiev și Moscova a celor două acorduri de la Minsk a fost fundamental diferită anterior declanșării conflictului actual din Ucraina. Guvernul ucrainean le vedea ca pe un mijloc de a păstra integritatea Ucrainei și de a restabili pe deplin suveranitatea acestei țări, dar cu acceptarea anumitor competențe transferate liderilor celor două regiuni.

Acordul Minsk II a primit girul Ucrainei prin acordul președintelui pro-rus de la acea vreme, Petro Poroshenko. Mii de militari ucraineni erau înconjurați de forțele separatiste. (11 februarie 2015)

Sursa: <https://romania.europalibera.org/a/31694917.html>

În contradictoriu, Kremlinul considera că acordurile consacrau un proces care ar conduce la impunerea unei administrații a Rusiei în Lugansk și Donețk și la un statut special acordat acestora, înainte să fie reunite cu restul teritoriului Ucrainei. Acest lucru dădea asigurări la vremea respectivă – conform strategiei calului troian – că Rusia își păstrează o influență asupra Ucrainei, care nu va putea fi niciodată cu adevărat suverană. Ca urmare a analizelor făcute, Duncan Allan¹, fost diplomat britanic și membru asociat al Programului Rusia și Eurasia, la Chatham House, numea această divergență ireconciliabilă „enigma de la Minsk”.

A devenit foarte clar că problema centrală a Acordurilor de la Minsk 1 și 2 este interpretarea diferită ireconciliabilă a suveranității Ucrainei, ai cărei cetățeni cred, pe de o parte, că țara lor este pe deplin suverană, iar pe de alta că liderii de la Kremlin au în vedere ca această suveranitate să fie limitată sau chiar desființată. Cum o vor face? Prin folosirea influenței lor asupra regiunilor ocupate în prezent și cărora le-a fost declarată unilateral independența astfel încât să afecteze suveranitatea Ucrainei și procesul său de adoptare a deciziilor.

A devenit foarte clar că problema centrală a Acordurilor de la Minsk 1 și 2 este interpretarea diferită ireconciliabilă a suveranității Ucrainei, ai cărei cetățeni cred, pe de o parte, că țara lor este pe deplin suverană, iar pe de alta că liderii de la Kremlin au în vedere ca această suveranitate să fie limitată sau chiar desființată. Cum o vor face? Prin folosirea influenței lor asupra regiunilor ocupate în prezent și cărora le-a fost declarată unilateral independența astfel încât să afecteze suveranitatea Ucrainei și procesul său de adoptare a deciziilor.

În actualul context al evoluțiilor din Ucraina și al efectelor generate în plan internațional, este semnificativ de evidențiat punctul de vedere exprimat de fostul premier al Marii Britanii, Liz Truss, înainte de începerea războiului, în calitate sa de atunci de ministru de externe, care a susținut la vremea respectivă că Rusia, prin acțiunile sale desfășurate în Ucraina a semnalat „încheierea procesului de la Minsk” și a subliniat că „recunoașterea de către președintele V. Putin a „Republicii Populare Donețk” și a „Republicii Populare Lugansk”, ca state independente, arată o nerespectare flagrantă față de angajamentele Rusiei în temeiul Acordurilor de la Minsk” și „atestă decizia Rusiei de a alege o cale de confruntare în detrimentul dialogului”. Ca urmare, Liz Truss și-a făcut cunoscută încă de atunci poziția adoptată și anume că „își vor coordona răspunsul cu aliații și nu vor permite ca încălcarea de către Rusia a angajamentelor sale internaționale să rămână nepedepsită”.

Este semnificativ de evidențiat că, în timp ce prima secțiune a Acordului de la Minsk stabilește în principal încetarea focului, schimbul de prizonieri și retragerea militară din linia de contact, cea de a doua secțiune se referă la restabilirea controlului de către guvernul ucrainean asupra graniței sale de est și organizarea de alegeri locale în teritoriile ocupate, urmate de reintegrarea regiunii Donbas în Ucraina printr-un statut special de autonomie.

După șapte ani, cele două părți fac dovada însă că doresc să obțină rezultate diametral opuse și, în același timp, au interpretări antagonice ale Acordurilor 1 și 2 de la Minsk. Este important de subliniat că, înainte de izbucnirea războiului, reprezentanții Ucrainei, Rusiei, Franței și Germaniei – așa-numitul Format Normandia – s-au întâlnit pe 10.02.2022, la Berlin, în încercarea de a detensiona situația creată de prezența militară și acțiunile desfășurate de Rusia în jurul Ucrainei, înainte de declanșarea conflictului.

Punerea în aplicare a acordurilor de la Minsk din septembrie 2014 și februarie 2015, care urmăreau să pună capăt războiului, rămâne obiectivul declarat al politicii occidentale. Cu toate acestea, implementarea a înregistrat progrese minime. Exploziile de activitate – cel mai recent în decembrie 2019, când șefii de stat ai „Formatului Normandia” s-au întâlnit după un decalaj de trei ani – nu au rupt blocajul. Încercările de implementare s-au prăbușit, deoarece sunt bazate în mod eronat pe compromis care nu este, totuși, o opțiune. Acordurile de la Minsk se bazează pe contradicții de nerezolvat între cele două state – ceea ce s-ar putea numi „enigma de la Minsk”: Ucraina suverană, așa cum vor ucrainenii vs. suveranitate limitată, așa cum cer liderii Rusiei?

¹Duncan Allan este director al Octant Research & Analysis Ltd, o companie independentă de consultanță. Timp de mai bine de 28 de ani, a fost membru al grupului de analiști de cercetare a Biroului pentru Externe și Commonwealth din Marea Britanie, lucrând la țările din fosta Uniune Sovietică, în special Rusia și Ucraina. A fost diplomat în cadrul ambasadelor britanice de la Moscova și Kiev. www.chathamhouse.org/about-us/our-people/duncan-allan, accesat la 18.10.2022.

²Un institut independent de politici și un forum de încredere pentru dezbateri și dialog. Cercetările și ideile îi ajută pe oameni să înțeleagă lumea în schimbare. Chatham House este catalogată ca fiind o sursă de analiză independentă, dialog de încredere și idei influente. Astăzi, la începutul secolului al XXI-lea, se subliniază că oferă soluții la provocările globale și caută în mod activ să dea putere următoarei generații să-și schimbe lumea. www.chathamhouse.org/about-us, accesat la 18.10.2022.

II. ORIENTUL MIJLOCIU

Strategia energetică a Iranului pe tabla de șah a geopoliticii eurasiatice

Silvia BOLTUC

În ultimii ani, R.I. Iran a elaborat strategii de relansare a propriei economii, care a fost afectată semnificativ de sancțiunile impuse de SUA, încercând să își reia rolul de centru logistic și energetic de pe continentul eurasiatic.

Teheran a căutat să stabilească culoare comerciale, să pună bazele unor infrastructuri strategice și a unor zone economice libere, în care să implice lideri regionali, precum Rusia, China, India și republicile din centrul Asiei. În plus, Iran a lansat un program de diplomatie energetică, prin care urmărește să se plaseze pe plan internațional, printre statele exportatoare de petrol și gaze. Într-adevăr, Teheran a creat o rețea de colaboratori regionali care ar putea afecta balanța geopolitică eurasiatică, existând posibilitatea ca Iran să fie inclus pe lista statelor la care Europa să apeleze când va pune în aplicare politica de diversificare energetică.

Strategia Iranului între Caucaz și Asia Centrală

Iranul deține 17,3% din rezervele mondiale de gaz, situându-se pe locul doi după Rusia, în timp ce Turkmenistan se află doar pe locul al șaselea, cu 3,8%.¹ Cel mai mare importator de gaz turkmen este China, ceea ce presupune că Beijing are un mare avantaj geopolitic asupra Așhabadului². Acest aspect a încurajat autoritățile turkmene să încerce să diversifice destinațiile exporturilor sale, astfel încât să nu mai depindă de Beijing.

Cu toate că Iran deține resurse bogate de gaze, cele mai mari zăcămintele sunt situate în sudul țării, în timp ce nordul este slab conectat la rețeaua națională de conducte. Ca atare, importurile de gaz turkmen sunt esențiale pentru nordul Iranului. Cu toate acestea, în 2017 Așhabad a blocat alimentarea cu gaze către Teheran, din cauza unei datorii de două miliarde de dolari – cel puțin conform acuzațiilor aduse de Turkmenistan³.

După aceste evenimente, la 28 noiembrie 2021, Teheran a „sărbătorit” unul din cele mai semnificative rezultate ale strategiei energetice iraniene de pe continentul eurasiatic⁴. Disputa cu Turkmenistan, care a durat cinci ani, s-a încheiat printr-un acord din care face parte și Azerbaidjan, ale cărui rezerve de gaze naturale sunt estimate de British Petroleum la 2.500 de miliarde de metri cubi de gaz.

Urmare a unei întâlniri bilaterale dintre președintele iranian Ebrahim Raisi și omologul său azer, Ilham Aliyev, în marja summitului Organizației pentru Cooperare Economică, companiile Turkmengaz (Turkmenistan), SOCAR (Azerbaidjan) și NIGC (Iran) au semnat un acord tripartit privind schimbul de gaze naturale. Documentul atestă că Iran poate importa 1,5/2 miliarde metri cubi de gaz pe an din nord-estul Turkmenistanului (regiunea Sarakhs) și trimite gaz iranian Azerbaidjanului, din nord-estul țării, din Astara. Conform acordului, Iran are dreptul să rețină o parte din cantitatea de gaz, ca taxă de schimb. Ulterior, părțile au convenit să dubleze cantitatea de gaze comercializate. Conform ministrului energiei iranian, Javad Owji, Iran are capacitatea de a tripla sau cvadrupla cantitatea de gaz transportată la acest moment între Azerbaidjan și Turkmenistan, aspect care poate fi considerat ca următorul pas spre revitalizarea strategiei iraniene de diplomatie energetică din regiune.

¹Worldometer (2022) Natural Gas Reserves by Country [Rezervele natural de gaz, în funcție de fiecare țară]: <https://www.worldometers.info/gas/gas-reserves-by-country/>.

²Akanksha Meena (2022) Turkmenistan's Energy Relations with China: A Significant Energy Nexus [Relațiile energetice ale Turkmenistanului cu China: o legătură energetică semnificativă], Modern Diplomacy: <https://moderndiplomacy.eu/2022/08/14/turkmenistans-energy-relations-with-china-a-significant-energy-nexus/>.

Acordul semnat între Azerbaidjan, Turkmenistan și Iran este esențial pentru Teheran, datorită cererii foarte mare de energie pe plan intern. Într-adevăr, o eficiență energetică sporită este indispensabilă pentru Iran nu numai pentru a face față nevoilor interne, ci și pentru a avea un surplus de gaze naturale pe care să îl ofere pieței europene, contrabalansând astfel proiectul gazoductului trans-caspic, în care erau implicate Azerbaidjan și Turkmenistan.

Uniunea Europeană a încercat să promoveze gazoductul azero-turkmen, cu scopul de a înlocui gazul rusesc și să ajungă la câmpurile gazifere turkmene. În acest context, Baku a ajuns un jucător cheie al strategiei europene de energie, îndemnând Bruxelles să semneze, în ultimii ani, o serie de acorduri cu liderii din Azerbaidjan. Ca o consecință a acestui curent, cu scopul protejării exporturilor sale de gaze, Iran trebuie să împiedice implementarea proiectului trans-caspic și să ofere o rută alternativă Europei pentru gazele naturale, utilizând Azerbaidjan drept țară de tranzit. În trecut, mai ales, Iran a încercat să își lege exporturile de gaze de Europa prin Turcia, utilizând o conductă deja existentă. Conform liderilor iranieni, acest proiect a eșuat din cauza obstrucționismului turcilor sau a lipsei de interes a acestora. Prin urmare, Teheran s-a decis să se concentreze pe Caucaz, în special pe Azerbaidjan, având în vedere că Baku exportă la acest moment către Italia, gazul exploatat din bazinul Shah Deniz-2, din marea Caspică.

După cum am subliniat mai devreme, acordul comercial dintre Iran, Azerbaidjan și Turkmenistan este crucial, deoarece contribuie la stabilitatea aprovizionării cu gaze a provinciilor din nordul Iranului – Razavi Khorasan, Khorasanul de Nord, Khorasanul de Sud, Gilan și Semnan. Cooperările pe linia resurselor energetice cu statele vecine ajută Teheranul la consolidarea relațiilor cu actorii regionali și la relansarea diplomației sale energetice. Acest acord a pus bazele dezvoltării comune a câmpului petrolier de la Alborz, din Marea Caspică.

În fine, cum Azerbaidjan și Turkmenistan nu au ieșire la mare, iar porturile iraniene au acces la ape de mare adâncime și la unele state către au nevoie de gaze naturale, utilizarea Iranului ca rută de tranzit și liber-schimb a gazului turkmen și azer către/cu alți actori, sporește capacitatea de export a celor trei state.

Conducerea de la Teheran este conștientă de oportunitățile pe care actuala situație energetică – o consecință a crizei din Ucraina – le oferă Iranului. Într-adevăr, Ahmad Assadzadeh, ministrul adjunct al petrolului, afacerilor internaționale și comerțului, a explicat că Iran își dă seama că dacă pierde oportunitățile de a exporta și comercializa gazul acum, s-ar putea să nu mai aibă altă ocazie în viitor. În plus, ar putea apărea noi rute în regiune, care să reprezinte o amenințare la adresa intereselor națiunii⁵. Este de netăgăduit faptul că un nou acord nuclear și ridicarea sancțiunilor vor fi esențiale ca rolul său de furnizor de gaze și centru logistic să crească pe tabla de șah eurasiatică.

Cooperarea ruso-iraniană în contextul conflictului din Ucraina

În scenariul regional pentru Iran este fundamental ca acest stat să nu fie exclus din coridorul Turkmenistan-Azerbaidjan-Europa. Pe plan internațional, Teheran poate juca un rol foarte important în scenariul de final al conflictului din Ucraina, în sensul că poate deveni un centru pentru distribuția gazului rusesc pe piețele internaționale. În acest context, cea de-a doua dată importantă pentru diplomația energetică iraniană a fost 19 iulie 2022, când Compania Națională Iraniană a Petrolului (CNIP) și compania rusească Gazprom au semnat un memorandum de înțelegere în valoare de 40 miliarde de dolari, cu scopul investiției în proiecte comune pe linia resurselor de petrol și gaze⁶.

Conform directorului CNIP, Mohsen Khojasteh-Mehr, acordul cu Gazprom este, până la acest moment, cea mai importantă investiție străină din industria iraniană a petrolului, reprezentând aproape un sfert din investițiile destinate sectorului petrolier iranian, până în 2025⁷. CNIP și Gazprom vor coopera pentru implementarea unor proiecte cu privire la gazul petrolier lichefiat (GPL), pentru construirea de conducte de gaz și pentru elaborarea de acorduri comerciale între cele două state, pe linia produselor petroliere și a gazului natural.

³Reuters (2017) *Turkmenistan Halts Gas Exports to Iran over Payment Row, Tehran Says* [Teheran precizează că Turkmenistan întrerupe exportul de gaze în Iran din cauza unei dispute financiare]: <https://www.reuters.com/article/us-iran-turkmenistan-gas-idUSKBN14L1AC>.

⁴Joshua Kucera (2021) *Azerbaijan, Turkmenistan, and Iran Reach Gas Trade Deal* [Azerbaidjan, Turkmenistan și Iran încheie un acord comercial privind gazele naturale], Eurasianet: <https://eurasianet.org/azerbaijan-turkmenistan-and-iran-reach-gas-trade-deal>.

⁵IOTC (2022) *Iran Activating Energy Diplomacy* [Iranul activează diplomația energetică]: *Iran Activating Energy Diplomacy* (iotco.ir).

Memorandumul va include și proiecte pentru dezvoltarea unor bazine petrolifere și gazifere iraniene, cum ar fi proiectul în valoare de 10 miliarde de dolari, destinat bazinelor Kish și Parsul de Nord din Golful Persic și proiectul în valoare de 15 miliarde de dolari, pentru creșterea presiunii în bazinul Parsul de Sud, cel mai mare câmp gazifer din lume, situat la granița maritimă a Iranului cu Qatar.

Cooperarea cu Rusia este indispensabilă, deoarece recenta scădere de prețuri a gazului rusesc reprezintă o amenințare la adresa Iranului care riscă să își piardă clienții fideli, care ar putea ajunge să cumpere gaz de la F. Rusă, la un preț mai mic.

Sursă: <https://news.am/eng/news/724911.html>

Cooperarea energetică din Orientul Mijlociu

Golful Persic și Golful Oman sunt printre cele mai bogate zone în resurse de gaz. Iran și Qatar sunt cea de-a doua și cea de-a treia țară cu cele mai mari rezerve de gaz din lume. Iran are mai mult cu zece câmpuri gazifere decât toate statele membre ale Consiliului de Cooperare a Golfului și Irak la un loc. Acești actori au ales să exploateze rezervele, deși lipsa unor acorduri în acest sens a generat dispute cu privire la drepturile de extracție. Este cazul, spre exemplu, al câmpului gazifer Parsul de Sud-Domul de Nord, exploatat de Iran și Qatar sau câmpul Dorra-Arash disputat de Arabia Saudită, Kuwait și Iran.

Stabilirea în regiune a unei zone pentru cooperare multilaterală incluzivă ar putea reporni relațiile dintre Iran și statele membre ale Consiliului de Cooperare a Golfului. Punerea în funcțiune a unor gazoducte și legarea acestora de porturi în care există mari transportoare de GPL, obligă actorii implicați să aibă o colaborare fructuoasă și să evite conflictele.

În fine, unul dintre cei mai importanți parteneri ai Iranului în Orientul Mijlociu este Irak. Gazul și electricitatea iraniene alimentează peste o treime din țară. Irak depinde într-atât de resursele energetice iraniene, încât fostul președinte american, Donald Trump, a trebuit să excludă statul din politica de sancțiuni cu „presiune maximă” asupra Teheranului, ca nu cumva rețeaua irakiană să intre în colaps⁹.

Concluzie

Criza cauzată de pandemie a lovit puternic piața petrolului, determinând state care aveau un consum intern ridicat să își reevalueze strategiile și să le transforme în priorități ale agendelor politice. Situația s-a înrăutățit odată cu apariția conflictului din Ucraina și cu sancțiunile impuse de Occident asupra Rusiei. Acestea au generat o criză energetică care a condiționat actorii internaționali să își regândească strategiile cu privire la securitatea energetică și i-au împins către parteneri comerciali care să înlocuiască resursele de gaz de proveniență rusească. Rezervele uriașe de gaz ale Iranului și amplasarea sa geografică favorabilă, o poziționează în apropierea a două dintre cele mai bogate zone de resurse energetice din lume – Golful Persic și Marea Caspică. Accesul la apele internaționale permit Teheranului să joace un rol influent în piața regională de energie și probabil – în viitorul apropiat – în cea internațională. Dacă pe de-o parte R.I. Iran reprezintă un centru de distribuție a gazului rusesc, pe de alta, dacă încheie un nou acord nuclear, poate exporta gaz în Europa.

⁹RIA Novosti (2022) "Газпром" подписал меморандум с Иранской национальной нефтяной компанией: <https://ria.ru/20220719/gazprom-1803400835.html>

⁷Tasnim (2022) بزرگترین تفاهمنامه نفتی با گازپروم روسیه امضا شد/ سرمایه‌گذاری چندده میلیارد دلاری روس‌ها در میادین نفت و گاز ایران. <https://bit.ly/3C65IPL>.

⁸Middle East Eye (2022) Saudi Arabia and Kuwait to Develop Gas Field Despite Iran Complaint [Arabia Saudită și Kuwait exploatează câmpul gazifer în ciuda protestelor Iranului]: <https://www.middleeasteye.net/news/saudi-arabia-kuwait-iran-develop-gas-field-despite-complaint>.

Energia a devenit o unealtă strategică în relațiile dintre state și Iran și-a dat seama de importanța elaborării pe termen lung a unei strategii diplomatice clare, în domeniul energetic. În plus față de relansarea industriei petrochimice și intensificării activității sale, politica este destinată pătrunderii în regiuni strategice și consolidării rolului Teheranului în relaționarea cu jucători cheie.

Factorii care restricționează capacitățile de export ale Iranului sunt: consumul ridicat și inefficient de energie în sectoarele industrial și casnic, lipsa resurselor financiare interne, incapacitatea de a atrage investiții străine și sancțiunile impuse de SUA și Europa. În plus, Iran nu a reușit să producă GPL, aspect care s-ar putea schimba dacă ar primi sprijin din partea Rusiei, având în vedere că, în conformitate cu precizările British Petroleum, exporturile de GPL vor crește, în 2025 urmând să excedă capacitățile de transport prin intermediul gazoductelor.

În ultimii ani, Iran a adoptat ceea ce experții în energie iranieni o numesc „politică de rezistență”. Creșterea exportului de gaze este un capitol esențial al acestei politici, subliniată de actul „Viziunea 2025 privind Industria Petrolieră”. Conform acestui document, Iran ar trebui să ajungă să comercializeze între 8% și 10% din resursele mondiale de gaz, în condițiile în care la acest moment comercializează sub 2%. Strategia țării este de a achiziționa treptat surplusul de gaz aparținând actorilor regionali (Turkmenistan, Qatar și Azerbaidjan) și să îl exporte statelor consumatoare, la un preț mai ridicat (importatorii incluzând Armenia, Turcia, Irak, Kuweit, EAU, Oman, Pakistan și Afghanistan).

Mai mult, Teheran învață cum să exploateze la maxim provocările și oportunitățile apărute pe linia tranziției către energia verde. În septembrie 2022 a avut loc la Teheran un seminar în care s-au prezentat politicile elaborate de Japonia cu privire la utilizarea hidrogenului și amoniacului pentru a reduce complet emisiile de carbon până în 2050. Conferința a beneficiat de prezența lui Abbas Razmi, directorul pe probleme de sănătate, siguranță și mediu din cadrul CNIP, Yuka Kida, șeful departamentului economic din cadrul Ambasadei Japoniei în Iran și Masashi Watanabe, directorul pe probleme de petrol și GPL din cadrul Agenției de Energie și Resurse Naturale, de pe lângă Ministerul Economiei, Comerțului și Industriei japonez¹⁰. Scopul este reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră și transformarea industriei într-una sustenabilă și competitivă din punct de vedere ecologic.

În viitor, Iran poate deveni un jucător important pe piața mondială a energiei, promovându-și creșterea economică și combătând problemele de ordin socio-economic apărute din cauza sancțiunilor și limitărilor impuse de comunitatea internațională. Atingerea acestui țel este o necesitate geopolitică a Iranului, care consideră că încheierea acordului nuclear și îmbunătățirea producției interne și a infrastructurii de transport ale statului reprezintă un demers fundamental.

⁹TASS (2018) *CȘA временно освободили Ирак от действия антииранских энергетических санкций: CȘA временно освободили Ирак от действия антииранских энергетических санкций* - TACC (tass.ru).

¹⁰SHANA (2022) *Iran, Japan Hold Seminar on Net Zero Emissions by 2050 [Iran și Japonia organizează seminar cu privire la zero emisii până în 2050]: Iran, Japan hold Seminar on Net Zero Emissions by 2050* - Shana.

III. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

Relația sinusoidală Federația Rusă – Turcia și ordinea mondială în contextul luptelor din Ucraina

Prof. dr. Adriean PÂRLOG

„Cine îi arată pe alții cu un deget, se arată pe sine cu trei”.

Gustav Heinemann

Operația militară specială (de fapt un război evident) declanșată ilegal și neprovocat de Federația Rusă în Ucraina este considerată de mulți specialiști în relații internaționale, ca cel mai semnificativ conflict militar de la terminarea celui de-al Doilea Război Mondial. Pe baza a numeroase argumente venite atât din lumea occidentală, cât și din cea asiatică, se apreciază că impactul acestui conflict va genera restructurări majore în aranjamentele de securitate globală. După 24 februarie 2022, comunitatea internațională a constatat, deloc surprinzător, o creștere a coeziunii Occidentului, precum și o creștere a dinamicii politice a lumii non-occidentale conturându-se două noi grupări: „Occidentul Unitar” și „Sudul Global”. Noua stare de lucruri a fost generată probabil și de urmările crizelor în cascadă din domeniile sanitar, financiar-bancar, economic, alimentar, tehnologic, al lanțurilor logistice globale și mai ales, de criza energetică. Ceea ce pare a fi mai grav este faptul că această cascadă a crizelor nu pare a scădea în intensitate, ci se conturează o creștere a instabilității globale și urmare a faptului că unii actori internaționali importanți folosesc momentul pentru redefinirea pozițiilor proprii: China, Federația Rusă, India, Germania, Marea Britanie, Japonia, Australia, Israel, Turcia, Ucraina, Taiwanul etc.

În regiunea Mării Negre sunt prezenți mai mulți actori internaționali, pe lângă Federația Rusă: Uniunea Europeană, Turcia, NATO și prin extensie, Statele Unite ale Americii, dar niciunul dintre aceștia nu poate fi considerat că domină strategic zona. Prin anexarea ilegală a Crimeii din 2014, Kremlinul și-a devoalat intențiile strategice de a deveni hegemon regional, folosind peninsula ca avanpost, mai ales printr-o militarizare excesivă a acesteia.

Fără să supralicităm importanța strategică a Mării Negre, chiar și în condițiile operațiilor militare intense din Ucraina anului 2022, considerăm că există numeroase argumente care justifică dezvoltarea de analogii cu problematici similare de securitate din alte regiuni ale lumii, precum zonele Marea Baltică și Strâmtoarea Taiwan.

În contextual crizei din Ucraina, în continuare ne vom ocupa, pe scurt, de dinamica actuală a relațiilor Federația Rusă – Turcia. Acestea sunt puternic influențate de relativa convergență comportamentală și operațională a președinților Putin și Erdogan, care caută, separat unul de celălalt, să-și capaciteze punctele lor tari în exploatarea oportunităților pe care realitățile regiunii le scot în evidență. În acest sens, Rusia rămâne unul dintre principalii parteneri comerciali ai Turciei, inclusiv în domeniul furnizării de energie. În 2021, Moscova a exportat în Turcia, aproximativ, 45% din necesarul acesteia de gaze naturale, 17% din cel de petrol și aproximativ 40% din cărbunele necesar Ankarei. În trimestrul al doilea al anului curent, comparativ cu același trimestru al anului anterior, importurile totale ale Turciei au scăzut cu patru procente cu principalii săi parteneri tradiționali (China, Germania, Italia, SUA) dar au crescut cu 6,5% pe relația cu Federația Rusă. Potrivit acordului de la Soci, din vara anului 2022, Turcia acceptă să renunțe la decontările în dolari pentru plata resurselor energetice rusești. Aceste subiecte ridică serioase întrebări legate de impactul pe termen lung asupra relațiilor bilaterale Rusia – Turcia, dar și asupra relațiilor Ankarei cu restul partenerilor săi comerciali.

*

* *

Începând cu anul 2000, Federația Rusă a continuat eforturile de consolidare a statutului său de mare putere nucleară și continuă să considere că marile proiecte în domeniile securității globale, indiferent de cine ar fi inițiate și susținute, ar trebui să țină cont de obligația de tratare paritară a sa (stat succesor al URSS) cu SUA, în calitatea lor de câștigători ai celui de-al Doilea Război Mondial, eveniment care a structurat o ordine mondială ce ar trebui recunoscută corespunzător și în condițiile noilor realități post Război Rece. Președintele Vladimir Putin, după mai bine de două decenii de putere în care a obținut și succese politice, dar și scăderi de relevanță, pare a fi dominat de percepția publică a conceptului de Țară al Marii Rusii, dar și de nevoia acceptării unei doctrine pentru Rusia, neasumată dar dorită, similară Doctrinei Monroe. Marea problemă a Federației Ruse vine din faptul că relevanța ei a scăzut semnificativ în aproape toate domeniile, mai puțin în cel al potențialului nuclear strategic și tactic.

După anul 1994, Recep Tayyip Erdogan domină scena politică internă a țării sale, urmare și a faptului că nu a pierdut nici un scrutin electoral la care a participat, ca lider local, de partid sau de nivel național. Ajutat de abilitățile sale de bun comunicator și de capacitatea sa de mobilizare a cetățenilor Turciei, a reconsiderat conceptul de otomanism, ca factor actual de regenerare națională, bazat pe creșterea interdependențelor dintre politică, economie, istorie și mai nou, tehnologie. În inițiativele politico-sociale ale Turciei de astăzi ambițiile nostalgice sunt prezente constante ale vieții cotidiene și se manifestă în adoptarea publică a conceptelor de otomanism și neo-otomanism ca moșteniri cu mare valoare reputațională. Revigorarea acestor concepte a presupus și adaptarea identitară a societății în așa fel încât continuitatea cu Imperiul Otoman să fie acceptată de majoritatea populației. Ankara a trecut la definirea și operaționalizarea unui set de obiective economice, politice și de securitate care să redefinească societatea turcă și instrumentele sale de putere. Turcia a acceptat, după sfârșitul Războiului Rece, să joace un rol nou în politicile zonei balcanice, a Orientului Mijlociu, a Crimeii, a Caucazului de Sud și chiar a zonei Asia Centrală, acolo unde moștenirea factorului turcic a continuat să se manifeste puternic. Elita politică nou formată la Ankara și Istanbul a început să susțină idei contrare reformelor lui Atatürk, care ar fi generat o îndepărtare de originile politicii Turciei și de responsabilitățile acesteia. Printre acestea, susținătorii lui Erdogan au considerat că Occidentul nu este atât de tolerant și constructiv pe cât se pretinde, fiind indiferent față de nedreptățile suportate de musulmani în unele zone din Europa și Asia Centrală, precum și față de solicitările Turciei de a accede în Uniunea Europeană. Drept consecință, guvernul de la Ankara încearcă să dezvolte noi aranjamente de securitate multidirecționale spre Balcani, Sudul Mediteranei, spre Orientul Mijlociu și Asia Centrală, prin zona Mării Negre. Toate aceste inițiative au șanse mai mari de materializare dacă nu vor fi obstrucționate de Moscova.

În altă ordine de idei, aproape tradițional, Occidentul a considerat regiunea Mării Negre ca fiind de mai mică importanță strategică, comparativ cu alte zone din Europa, fapt ce a permis Rusiei, mai ales, dar și Chinei, mai nou, să-și reconsidere implicările economice, politice și de securitate în această regiune.

Dominația Federației Ruse este un fapt istoric în acest spațiu, dar proiectul *Belt and Road Initiative* al Beijingului are potențialul de a provoca Moscova în regiunea Mării Negre. Aceste eforturi pot afecta, pe termene mediu și lung, rolul Washingtonului de principal garant al securității europene. Operația militară specială a Rusiei în Ucraina a obligat Statele Unite să își revizuiască modul de implicare în regiune. Urmare a conflictului, Ucraina va trebui reconstruită, în timp ce alte țări est-europene, afectate de invazia rusă, vor fi obligate să aloce fonduri suplimentare pentru apărare și infrastructura aferentă. Un efort american de reangajare în Marea Neagră ar trebui să considere importantă cooperarea directă cu Turcia, în ciuda divergențelor generate de dosarele recente referitoare la achizițiile de sisteme de apărare antiaeriană S-400, vândute de Rusia, suspendarea Ankarei din lista de beneficiari de avioane de luptă F-35 sau F-16 modernizate. De-a lungul timpului, Turcia a avut o raportare destul de liniară față de Vest, din dorința de a fi recunoscută ca stat cu valori occidentale pe care le cultivă și ca stat care contribuie la contracararea imprevizibilității URSS și ulterior, a Federației Ruse.

În zona Mării Negre, după sfârșitul Războiului Rece, au avut loc mai multe conflicte armate (Războiul Ruso-Georgian, primul și al doilea Război din Cecenia, primul și al doilea război dintre Armenia și Azerbaidjan pentru Karabah-ul de Munte și, nu în ultimul rând, războiul actual ruso-ucrainean) în care Turcia nu a susținut total părțile ce se opuneau Moscovei. După tentativa de lovitură de stat din iulie 2016, din Turcia, relația strategică dintre Washington și Ankara este condiționată de rezolvarea unor disensiuni complexe care își au originea în frustrarea președintelui Erdogan, generată de sprijinul american pentru populația kurdă, inclusiv prin acordarea de protecție dizidentului turc Fetulah Gulen, precum și de modul de implicare a Washingtonului în dosarul sirian. La rândul său, Washingtonul este îngrijorat de comportamentul iliberal al Turciei și de maniera de implicare a acesteia în mai multe dosare referitoare la tensiunile greco-turce și la cele din Estul Mediteranei sau Nordul Africii. Probabil că, dacă Washingtonul ar include în reangajarea sa mai largă în Marea Neagră o parte din aspirațiile regionale ale Turciei, atunci s-ar putea identifica formule pentru detensionarea actualei stări de fapt resimțită la Ankara. Războiul actual din Ucraina a întărit importanța geostrategică a Turciei care se proiectează ca o punte naturală de echilibru în raport cu ostilitățile din regiune. O Turcie ferm implicată în NATO, care cooperează efectiv cu Statele Unite și care ar opera ca *broker* onest de securitate, este vitală pentru stabilitatea regională pe termen lung. În același timp, încercarea Ankarei de a fi un intermediar în negocierile dintre Rusia și Ucraina a fost percepută nuanțat, în alb și negru, de mai multe cercuri de influență regională cum ar fi Germania, Franța, Israel sau Marea Britanie. Multiplicarea legăturilor economice ale Ankarei cu unele companii rusești, comerțul la limita legalității al Rusiei cu cereale ucrainene subtilizate și transportate prin porturile turcești, alături de presupusa facilitare de către Turcia a ocolirii sancțiunilor de unele afaceri rusești au alimentat percepțiile potrivit cărora Ankara este mai interesată să își protejeze relațiile preferențiale cu Moscova decât să susțină Ucraina. În 2021, valoarea comerțului Turciei cu Uniunea Europeană a fost de aproape 179 miliarde de dolari, fiind cel mai important partener comercial al Ankarei și de 35 de miliarde de dolari cu Federația Rusă. Logica economică elementară sprijină ipoteza conform căreia Turcia ar trebui să acorde mai mare prioritate legăturilor economice cu Occidentul și să evite diminuarea acestora. În cazul unui angajament economic și politic suplimentar cu Moscova, Ankara riscă să genereze mai multă dependență de Rusia și, prin urmare, să se îndepărteze de Occident. Chiar și proiectul „Turcia hub energetic” pentru Vestul Europei, are puterea să genereze risc strategic pentru toți actorii implicați în acesta. Achizițiile de echipamente militare, proiectele energetice bazate pe hidrocarburi, investițiile nucleare, dese vizite reciproce ale celor doi lideri, precum și refuzul Turciei de a impune sancțiuni Federației Ruse ridică semne de întrebare cu privire la modul în care Turcia își va susține statutul politic real în cadrul NATO. Refuzul lui Erdogan de a aplica sancțiuni Rusiei a fost motivat de dependența energetică și imposibilitatea industriei Turciei, afectată de o puternică inflație, de a funcționa pe plan economic fără importurile venite dinspre Rusia. În același timp, guvernul de la Ankara a manifestat o echidistanță credibilă pentru părțile care au acceptat mai multe oportunități de mediere între Kiev și Moscova. Acest comportament persuasiv, situat între flexibilitate credibilă și oportunism politic a ridicat semne de întrebare cu privire la angajamentul Turciei în relațiile sale cu aliații, atrăgând totodată repercusiuni posibile precum refuzul unor state NATO de a adânci cooperarea militară cu Ankara. În contextul conflictului militar din Ucraina, comportamentul Turciei oscilează între dorința de a sprijini Kievul și precauția de a evita un conflict deschis cu Moscova. Erdogan a reușit să transforme vulnerabilitățile țării sale, accentuate de instabilitatea relațiilor dintre Rusia și Occident, în adevărate active politico-diplomatice. Indecizia Turciei de a exprima public poziția sa în legătură cu alegerea unei singure tabere este confirmată de accentuarea mizelor regionale ale președintelui Erdogan, dar și de instabilitatea proximității sale geografice.

Înfrângerea sau dezmembrarea, fie ea și parțială, a Ucrainei ar fi un eveniment greu de digerat de Turcia, pentru că Rusia ar deveni o amenințare pentru toată regiunea.

O Rusie învinsă și instabilă ar configura conduita revanșardă a Kremlinului și ar genera un impact negativ asupra stabilității economico-sociale zonale, plus în Balcani, Siria, Orientul Mijlociu și Caucaz. Un argument suplimentar pentru susținerea ideilor de mai sus îl reprezintă poziția privilegiată pe care Erdogan a reușit să o construiască țării sale ca furnizor de bune oficii pentru mai multe negocieri bi și multilaterale dedicate dosarului Ucraina-2022.

În eforturile sale de mijlocire a dialogului pentru încetarea ostilităților între Federația Rusă și Ucraina, președintele Erdogan a riscat și formularea de idei care pot să afecteze viitorul relațiilor cu Washingtonul, afirmând direct că Statele Unite și alte țări occidentale, au provocat Moscova să se angajeze pe acest curs periculos de evoluție a confruntărilor cu Ucraina: „Occidentul, și în special SUA, atacă Rusia aparent fără încetare. Bineînțeles, Rusia opune o mare rezistență în fața tuturor acestor lucruri”, a declarat Erdogan, fără a oferi explicații suplimentare.

*
* *

Pe fundalul provocărilor de securitate generate de crizele în cascadă amintite, la care adăugăm invazia Ucrainei, mulți actori statali și trans-statali testează viabilitatea independenței strategice și implicațiile proceselor de deglobalizare. Amintim că, în ultimii ani, probleme precum energia, fragilitatea lanțurilor de aprovizionare și dependența de componente micro-electronice, dar și de alte resurse minerale importante din punct de vedere strategic, au fost în centrul atenției ca probleme grave care nu mai justifică revenirea la globalizarea intensivă.

Aceasta conduce la o întrebare majoră: trecerea către deglobalizare înseamnă în mod necesar și sfârșitul multilateralismului ca sistem caracterizat de instituții internaționale stabile, cu structuri bazate pe reguli? Evoluțiile recente – de la utilizarea repetitivă a neologismului „multilateralism”, la trecerea către alianțe ad-hoc și respingerea din ce în ce mai frecventă a ordinii internaționale dominate de Occident creează impresia că deglobalizarea ar putea, într-adevăr, să sublinieze pericolul în care se află multilateralismul. Tendința este marcată de două impulsuri contradictorii: pe de o parte, multilateralismul bazat pe reguli cu instituții internaționale percepe o presiune din ce în ce mai mare, iar pe de altă parte, summit-uri, precum conferințele dedicate încălzirii globale și schimbărilor climatice (Paris, Glasgow și Sharm Al-Sheik) sau reuniunile G7 și G20 sunt așteptate cu speranțe din ce în ce mai mari. Aceste tendințe conduc la o întrebare logică: cum vor fi influențate sistemele globale de securitate de o nouă ordine mondială ce se prefigurează a fi concurențială? Nu se poate evita nevoia de democratizare a instituțiilor internaționale care este de mult așteptată. În timp ce unele dintre organizațiile postbelice susțin imperativ nevoia democrației la nivelul națiunilor (G7 și G20, de exemplu), altele au avut mai puțin succes la nivel instituțional (FAO sau Acordurile de Kyoto). O posibilă soluție ar putea fi reprezentată de multilateralismul flexibil și inovativ, care să asigure o componentă de creativitate mai pregnantă instituțiilor internaționale existente.

<https://institute.global/policy/tbi-globalism-study-multilateralism-dead-long-live-multilateralism>

Refuzând însă să se reformeze, aceste instituții, singure, își diminuează credibilitatea. Acuzele capătă consistență și mai mare, cu cât valori specifice Occidentului – precum democrația, drepturile omului, primatul dreptului internațional, nevoia de condamnare a războaielor etc. – rămân doar la nivelul de busolă morală care ghidează politicile externe și de securitate. Dar marile competențe în domeniul securității extinse și în cel al încălcării dreptului internațional au constituit, întotdeauna, apanajul statelor privite ca actori individuali.

III. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

Posibile efecte și consecințe ale războiului din Ucraina în Balcanii de Vest

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

„Convingerea este de multe ori mai eficientă decât forța.”

Esop

Introducere

Întreaga lume devine tot mai complexă, orice stat confruntându-se cu o realitate greu de contestat și anume dificultatea sau imposibilitatea de a face față actualelor provocări, mai ales în contextul în care evoluția lumii s-a afirmat deja ca un proces ireversibil, cu o mulțime de efecte asupra dezvoltării societății umane în ansamblul său.

Majoritatea provocărilor, care apar într-un ritm extrem de rapid și fac dovada unui nivel foarte ridicat al imprevizibilității, sunt mai degrabă rezultatul prejudecăților și deficiențelor existente în domeniul capacităților de bună guvernare. Toate acestea contribuie în mod direct la amplificarea regresului economic, la dezvoltarea migrației necontrolate, la creșterea vulnerabilităților societăților umane, la dezvoltarea populismului și la amplificarea tensiunilor etnice. Ele au tendința să erodeze, să degradeze și să impună adaptarea permanentă a sistemului de relații și, implicit, a sistemelor politic, militar, economic și de securitate la nivel regional și global.

Într-o lume globalizată, dar cu tendințe imprevizibile, evenimentele dintr-o regiune a lumii au ecouri pe cealaltă parte a globului. Astfel, războiul ruso-ucrainean are repercusiuni nu numai în imediata vecinătate a părților în conflict, în Europa Centrală și de Est, ci și în locuri mai îndepărtate, de exemplu în Asia de Est, unde liderii Chinei și Taiwanului, care se află și ei într-o stare tensionată semnificativă, urmăresc foarte atent lupta ucrainenilor împotriva invadatorilor ruși. Similar, într-o regiune mult mai apropiată de câmpul de luptă decât Asia de Est – Balcanii de Vest – cursul războiului Rusia-Ucraina este urmărit îndeaproape. Diverși actori internaționali urmăresc cu foarte mare atenție cum reacționează Europa la acest război și la ce concluzii se ajunge, în contextul politicilor sale adoptate și pentru alte regiuni.

Drept urmare, dinamica și predictibilitatea actualului mediul geopolitic și geostrategic sunt puternic influențate de dinamica și transformările uneori de neînțeles ale relațiilor dintre principalii actori globali, precum și de creșterea libertății de acțiune și influenței unor noi actori regionali (statali sau non-statali). Având în vedere tipul și incertitudinea evoluțiilor, dar și rezultatele și consecințele generate pe termen mediu și lung la nivel regional și global, devine din ce în ce mai realistă și mai actuală poziția savantului german, Hanns W. Maull, exprimată într-unul din studiile sale, care a făcut referire la momentul declanșării procesului de transformare a ordinii mondiale, punând întrebarea: „dizolvare sau înlocuire?”¹.

¹Stelian Teodorescu, *Multipolarismul și evoluțiile de securitate la nivel regional, elemente definitorii pentru viitoarea arhitectură geopolitică*, <https://monitorulapararii.ro/multipolarismul-si-evolutiile-de-securitate-la-nivel-regional-elemente-definitorii-pentru-viitoarea-arhitectura-geopolitica-1-32982>

Conflictul din Ucraina, influență majoră la nivel regional și global

În ultima perioadă, Rusia a fost nevoită să-și modifice planul său de ocupare integrală a Ucrainei după ce operațiunea sa militară declanșată în data de 24.02.2022 a eșuat. Invazia a provocat criza refugiaților cu cea mai rapidă creștere din Europa de la cel de-al Doilea Război Mondial încoace, cu un număr estimat de opt milioane de persoane strămutate în interiorul țării până la sfârșitul lunii mai, precum și cu 7,6 milioane de ucraineni care au fugit din țară până la 11.10.2022. Invazia a provocat, de asemenea, penurie de alimente la nivel mondial. Nu trebuie omis faptul că intenția inițială a Rusiei a fost subjugarea rapidă a Ucrainei în plan politic, economic, militar și informațional. Noua situație și noul plan presupune ca Rusia să-și consolideze poziția în teritoriile ocupate integral până acum și propriile sale forțe și cele separatiste. Din mai 2022, oficialii guvernului rus au vorbit tot mai des despre anexarea teritoriilor ocupate, făcând referire la istoria Imperiului Rus și la gubernoratele Taurida și Herson, create în 1802. În ceea ce privește așa-numitele Republici Populare Donețk și Lugansk (DPR și LPR), planul de încorporare a acestora în Federația Rusă ar trebui privit ca o corecție a strategiei urmate în urma semnării așa-numitelor Acorduri de la Minsk, în 2015, care specificau că Donbasului i se va acorda statut special în cadrul statului ucrainean. Autoproclamatele republici și teritoriile care au fost confiscate de la începutul războiului au devenit teoretic parte integrantă a Rusiei. Acest lucru a permis Moscovei să prezinte „operațiunea militară specială” ca o victorie a rușilor și să lanseze o altă etapă mai violentă a procesului de „unire a țărilor rusești”.

Inducerea separației și recunoașterii independenței DPR și LPR la 21.02.2022 și lansarea invaziei asupra Ucrainei trei zile mai târziu, a demonstrat pe deplin că autoritățile de la Kremlin au abandonat în cele din urmă scenariul „pașnic” pe care încercau să îl pună în practică în urmă cu câțiva ani și a anunțat foarte accentuat „demilitarizarea” și „denazificarea” Ucrainei. De fapt, Rusia a demonstrat că are ca principal obiectiv stoparea cooperării militare a unei țări care își întărea cooperarea cu Occidentul pentru accelerarea integrării în NATO și care, în același timp, înregistra creșterea funcționării pe scena politică a „partidelor și organizațiilor politice de natură naționalistă”. De fapt rușii au avut ca scop la începutul așa numitei „operații speciale”, capitularea și înlocuirea guvernului de la Kiev și, implicit, controlul întregii activități politice, militare, economice și, nu în ultimul rând, de *intelligence* din Ucraina.

Având în vedere evoluțiile sub așteptări pe parcursul acțiunilor de luptă derulate, scopul actual al Rusiei este de a menține controlul asupra teritoriilor ocupate în sudul și în estul Ucrainei, de a reface și asigura securitatea și funcționarea conexiunii terestre între Crimeea și Rusia și de a separa Ucraina de Marea Neagră și

Marea Azov. Rusia înțelege că pentru a-și îndeplini parțial obiectivele este imperios necesar ca teritoriile confiscate să rămână puternic militarizate și să asigure prezența continuă a forțelor sale acolo pentru a-și menține controlul și a destabiliza în permanență fluxul existențial al Ucrainei. Într-un astfel de context, nu trebuie omis faptul că la 26.05.2022, purtătorul de cuvânt al Kremlinului, Dmitri Peskov, a confirmat pentru prima dată oficial intenția Rusiei de a anexa teritoriile ucrainene confiscate de la invazia din 24 februarie, Moscova așteptându-se ca autoritățile de la Kiev să accepte, în cele din urmă, ocupația și pretențiile asupra acestor teritorii și să renunțe la orice încercare de a le recuceri și de a le reintegra.

Este de remarcat că s-a subliniat în mod repetat faptul că rezidenții tuturor teritoriilor ucrainene care sunt acum controlate de forțele ruse – și nu doar Donbasul – ar avea dreptul de a decide singuri dacă doresc să fie alipiți Rusiei. Astfel, cum era de așteptat, Kremlinul și-a pus în practică intenția de a încerca să oficializeze și legitimeze anexarea regiunilor menționate

©EPA-EFE/KOCA SULEJMANOVIC | Ministrul rus de externe, Serghei Lavrov, președintele Serbiei, Aleksandar Vucic, președintele Republicii Srpska, entitate a Bosniei și Herțegovinei, Milorad Dodik și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe, Irineu, participă la ceremonia oficială de dezvelire a mozaicurilor cupolei centrale a Catedralei Sfântul Sava din Belgrad, Serbia,

și ocupate abuziv și nejustificat în estul și sudul Ucrainei. Au procedat prin organizarea de pseudo-referendumuri și prin lansarea unui foarte ferm „apel pro-rus” către anumite autorități „colaboraționiste”. Implementarea acestui scenariu a fost prezentată ca un succes pentru Rusia, care dorea să consolideze percepția la nivel internațional că Moscova este capabilă să anexeze teritorii și să slăbească puterea de reacție a adversarilor săi.

Dar iată că, în spatele acestui obiectiv afișat direct prin preluarea controlului integral al exploatarea majorității resurselor Ucrainei care se află în Donbas, în primul rând a celor energetice, dar și a sistemului de transport gaze spre Europa, se poate aprecia că miza ascunsă a Kremlinului este aceea de a completa „zona tampon” deja creată din Belarus-Crimeea-Abhazia-Osetia de Sud, între NATO și Rusia. De asemenea, nu trebuie să excludem „zona tampon avansată”, constituită din Serbia-R.Srpska (BiH) din Balcanii de Vest.

Devine din ce în ce mai clar că Rusia, având o influență mare asupra unor țări precum Georgia și Moldova (prin Transnistria) și intervenind permanent în Balcanii de Vest și recent și în Belarus și Kazahstan, vrea să aibă o influență serioasă în cât mai multe dintre fostele republici sovietice, dar și în entitățile rezultate în urma dezintegrării fostei Iugoslavii și să consolideze inelul teritoriilor tampon între Rusia și NATO.

Balcanii de Vest, în continuare un posibil teatru al influențelor și confruntărilor între Occident și Rusia.

Războiul Rusiei în Ucraina a avut un efect semnificativ asupra evoluțiilor mediului politic, economic și de securitate din cele șase entități din Balcanii de Vest. În BiH, într-o primă fază a invaziei Rusiei în Ucraina, separatiștii sârbi au început să manifeste un curaj deosebit, dar apoi și-au redus ambițiile după eșecurile și retragerea forțelor militare ale Moscovei din regiunea Kiev, în estul Ucrainei. Între timp, președintele Serbiei, Aleksandar Vučić, și-a continuat politica sa duplicitară, dar cu scopul menținerii unui mediu propice evoluțiilor echilibrate între Occident și Rusia.

Analizând în detaliu situația din Balcanii de Vest în contextul războiului din Ucraina, Rusia rămâne un actor important în Balcanii de Vest, care poate influența covârșitor evoluțiile pe toate planurile în regiune. Având în vedere că setul de instrumente economice al Rusiei slăbește în timp, războiul din Ucraina ar putea stimula Moscova să folosească mijloacele sale destabilizatoare și în regiunea Balcanilor de Vest, cu scopul de a împiedica implicarea factorilor de decizie din UE, NATO și SUA în mai multe conflicte și regiuni. Rusia a dovedit că știe să profite de clivajele etnice, să susțină politicienii naționaliști duri, să complice agendele de reformă întârziată în diverse domenii, dar mai ales să creeze mediul propice dezintegrării unor state, neputând uita situațiile prin care au trecut fostele state Cehoslovacia și Iugoslavia și, de asemenea, neputând prognoza exact evoluția BiH și Kosovo.

În paralel cu acțiunile militare desfășurate în Ucraina, Moscova continuă să împiedice și statele din Balcanii de Vest (Albania, BiH, Kosovo, Muntenegru, Macedonia de Nord și, în principal, Serbia) să adere la UE. Din dorința de a domina această parte a Europei, Rusia continuă în mod intens să perturbe activitățile NATO și ale SUA în regiune. Prin întărirea sentimentului anti-occidental și creșterea nivelului corupției în Balcanii de Vest, Moscova caută să acutizeze deficiențele de guvernare ale regiunii și să împiedice derularea reformelor interne care sunt o condiție prealabilă pentru integrarea în structurile economice, politice și de securitate euro-atlantice.

În ciuda criticilor internaționale intense cu privire la războiul său împotriva Ucrainei, guvernul rus nu dă niciun semn că renunță la comportamentul obositor și la tacticile încercate și aplicate pentru cooptarea elitelor locale corupte din toate entitățile din Balcanii de Vest. Drept urmare, pe măsură ce războiul din Ucraina se prelungește și evoluțiile devin din ce în ce mai imprevizibile atât în plan regional, cât și la nivel global, se va dovedi că a sosit vremea ca liderii celor șase entități din Balcanii de Vest să înțeleagă că le va fi din ce în ce mai greu să mențină relații echilibrate cu Moscova, Bruxelles și Washington.

Disensiunile etnice accentuate, evoluțiile și competițiile politice, sociale, de apărare și de schimburi de informații din regiunea Balcanilor de Vest, împreună cu dezamăgirea pe scară largă față de ritmul lent al integrării euro-atlantice, creează oportunități și aduc avantaje Moscovei, reușind să perturbe ordinea și să obțină controlul asupra unor entități din zonă. Spunem acest lucru deoarece controlul Kremlinului asupra Balcanilor de Vest se bazează indubitabil pe relațiile dezvoltate cu Serbia, pe refuzul de a recunoaște independența Kosovo și influența asupra nordului acestei foste provincii iugoslave, pe tentativa de lovitură de stat în Muntenegru care a demonstrat gradul de implicare a serviciilor de informații rusești în regiune, pe sprijinul pentru liderii cu mentalitate separatistă din R.Srpska (BiH), dar și pe eforturi ascunse și dezvoltarea acțiunilor de propagandă și dezinformare în Balcanii de Vest, cu scopul de a semăna tensiuni etnice și

politice interne sau interstatuale.

Analizând detaliat setul de instrumente folosit de Rusia pentru punerea în operă a planurilor sale în Balcanii de Vest, se poate observa cu exactitate că acesta continuă să fie bogat în propagandă, dezinformare, simbolism și subversiune. Rusia este foarte vizibilă în operațiile de spionaj pe care le desfășoară peste tot pe unde își face simțită prezența, incluzând aici încercarea nereușită de supraveghere a unei instalații militare albaneze, încercarea de punere în operă a unui atac cibernetic în Muntenegru și operațiuni de dezinformare, propagandă și amestec politic la scară largă în întreaga regiune. Totuși a apărut și un prim semnal de schimbare a poziției adoptate de Serbia în actuala situație internațională, devenind foarte clar că războiul Rusiei în Ucraina a generat tensiuni în relația bilaterală ruso-sârbă. Un exemplu elocvent în acest sens este acela că Belgradul a votat în favoarea Rezoluției Adunării Generale a ONU, din martie 2022, care condamnă atacul Rusiei asupra Ucrainei.

Dosarul Kosovo folosit de Putin ca justificare a declarării unilaterale a independenței și anexării unor teritorii ale Ucrainei

Este surprinzător faptul că la 26.04.2022, Vladimir Putin a declarat că Rusia are dreptul de a recunoaște independența Republicilor Populare Donetsk și Lugansk și de a acorda asistență militară acestora, menționând ca justificare a punctului său de vedere decizia Curții Internaționale de Justiție a ONU privind Kosovo, conform căreia, în exercitarea dreptului la autodeterminare, teritoriul unui stat nu este obligat să solicite permisiunea de a-și declara suveranitatea autorităților centrale ale țării. Putin a atras atenția asupra susținerii acestei decizii de către instanța ONU și a subliniat: „Am citit personal toate comentariile – de la agențiile legale, administrative, politice din SUA, țări europene. Toată lumea a susținut acest lucru.”

În același context, Putin a evidențiat că „Foarte multe țări ale lumii au făcut acest lucru, inclusiv opoziția Rusiei din Occident, în ceea ce privește Kosovo. [...] Este o certitudine că foarte multe state din Occident l-au recunoscut ca stat independent. Am făcut același lucru în respectul pentru republicile din Donbass”, a continuat el. „După ce am făcut acest lucru, ne-au cerut să oferim asistență militară în ceea ce privește statul care desfășura operațiuni militare împotriva lor. Și noi aveam dreptul să facem acest lucru, în deplină conformitate cu articolul 51 din capitolul VII al Cartei ONU”, a subliniat din nou V.Putin.

Naționaliștii sârbi au fost consternați de faptul că Moscova a citat Kosovo ca un precedent pentru justificarea recunoașterii entităților separatiste Lugansk și Donețk ca state independente. Mai mult, Serbia ar fi permis, de asemenea, Marii Britanii și Franței să-i folosească teritoriul ca punct de transbordare pentru echipamentele militare de luptă destinate Ucrainei. Iată că aceste evoluții au loc în bine cunoscutul context al faptului că puterea *soft* rusă s-a bucurat de succes în Serbia, politicienii ruși mărturisind o afinitate specială pentru „frații slavi” din sud și exaltând legăturile dintre bisericile ortodoxe ruse și sârbe.

Efectele generate de războiul din Ucraina și de creșterea bruscă a tensiunilor Rusiei cu Statele Membre ale UE în ceea ce privește asigurarea aprovizionării cu gaze, s-au răspândit și în Balcanii de Vest, chiar dacă dependența energetică generală a regiunii față de Moscova nu a fost așa de mare, ci mai degrabă mult timp exagerată. Serbia și-a asigurat un contract pe trei ani pentru gazul rusesc, în mai 2022. Cu toate acestea, volumul importurilor de gaze ale Serbiei din Rusia este relativ mic, reprezentând doar trei miliarde de metri cubi pe an. Ponderea totală a gazului în mixul energetic al Serbiei este mai mică de 15%.

Concluzii și prognoze privind evoluțiile din zona Balcanilor de Vest

Balcanii de Vest trăiesc de mulți ani într-o stare de incertitudine cu privire la perspectivele participării lor la procesul de integrare europeană. Cu toate acestea, devine din ce în ce mai cert că cea mai mare pârgă a Occidentului în regiune – perspectiva aderării la UE – și-a pierdut credibilitatea în ultimii ani. Există posibilitatea ca Rusia să activeze din nou conflictele între naționaliștii sârbi și naționaliștii unei părți din celelalte entități rezultate în urma dezintegrării fostei Iugoslavii, fiind încurajați să-și răzbune pierderile din războaiele din BiH și Kosovo. În R.Srpska, un plan care ar fi împins entitatea către secesiune se pare că a fost suspendat după evoluțiile războiului din Ucraina și retragerea forțelor militare ruse din regiunea Kiev. În Muntenegru, scena politică a fost schimbată prin căderea unui guvern susținut de partide rusofile și pro-sârbe și a fost declanșată perspectiva unui alt proces electoral.

La începutul lunii martie 2022, revista „Visegrad Insight” a publicat un text analitic și prevăzător, *Viitorul Balcanilor de Vest: cinci scenarii până în 2030*, în colaborare cu experți din Balcanii de Vest și Europa Centrală. Tetiana Poliak-Grujić și Spasomir Domaradzki, caracterizează pe scurt fiecare dintre cele cinci scenarii posibile:

- integrarea Balcanilor de Vest în UE ("Forcing Hand");
- o continuare a status quo-ului nesatisfăcător și potențial exploziv („Viitorul întunecat”);
- un proces nesfârșit de negocieri de aderare ("Elusive Europeanization");
- o cooperare economică solidă care aproape șterge nemulțumirile reciproce din trecut („Defragmentarea Balcanilor de Vest”);
- unire în jurul provocărilor globale ("Coming Together").

Contextul agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei și acțiunea sugerată a Europei în raport cu Balcanii de Vest sporesc interesul pentru cele două scenarii aflate în contrast. Primul este scenariul de succes "Forcing Hand", bazat pe o abordare activă a UE și pe un proces eficient de aderare, consolidat de reforme interne în fiecare țară. Al doilea este scenariul nereușit „Viitorul întunecat”, bazat pe eșecul țărilor de a se integra, instabilitatea politică, persistența animozității etnice și afirmarea în regiune a două mari puteri autoritare, Rusia și China, care au declanșat o competiție acerbă și ostilă UE, NATO și SUA.

Concluzionând, perspectivele de aderare a Balcanilor de Vest la UE sunt într-o intensă scădere în contextul războiului din Ucraina, fapt care complică capacitatea entităților din regiune de a aborda provocările regionale și globale împreună cu statele membre. Regiunea devine o arenă favorabilă pentru crize politice, economice și sociale interne, Rusia își întărește influența și alimentează conflictele regionale și le folosește în avantajul său, iar cooperarea economică riscantă cu China duce entitățile din regiune într-o capcană a datoriilor. Probabilitatea ridicată a dezghețării conflictelor provoacă o fragmentare suplimentară, creând o amenințare directă la adresa stabilității, securității și prosperității regiunii.

Astăzi, mai mult ca niciodată, calea pe care o vor urma Balcanii de Vest depinde de UE și de NATO.

III. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

O interpretare a războiului din Ucraina din perspectiva doctrinei *containment*-ului

Prof.univ.dr. Cristian BARNA

Doctrina *containment*-ului: delimitări conceptuale

Influențat de lucrările lui Alfred Mahan și Halford Mackinder, politologul american Nicholas Spykman își face cunoscută propria teorie geostrategică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Contextul temporal al scrierilor acestuia este foarte important, întrucât *heartland*-ul era deținut de URSS, o putere aliată la acea vreme, în timp ce pericolul la adresa securității globale era constituit de Puterile Axei, care aveau în vedere obținerea dominației globale, inclusiv prin exercitarea controlului asupra țărmurilor care înconjoară *heartland*-ul eurasiatic.

Nicholas Spykman revitalizează perspectiva lui Alfred Mahan cu privire la distribuția geografică a centrelor de putere ale lumii și oferă o alternativă pentru puterile talasocratice, în vederea păstrării controlului asupra *heartland*-ului, propunând *teoria țărmurilor* sub raportul ascendentului pe care îl are centura maritimă a Eurasiei asupra *heartland*-ului pe care îl înconjoară.

Nicholas Spykman aduce în prim-plan importanța geostrategică a *rimland*-ului, argumentând că *heartland*-ul eurasiatic este prea întins și dificil de gestionat, în timp ce controlul zonei de țărm a acestuia permite luarea sub stăpânire a căilor de comunicație spre acest teritoriu.¹

Afirmându-se ca o analiză critică a concepției geopolitice a lui Mackinder asupra dominației lumii prin controlul *heartland*-ului, *teoria rimland*-ului sau „geopolitica frontierelor” reprezintă, de fapt, o completare a teoriei *heartland*-ului.

Așa cum Saul Cohen remarcă, „terminologia lui Spykman, contextul său geografic global detaliat și concluziile politice pe care le-a generat viziunea sa asupra lumii arată că inspirația de bază a venit din partea lui Mackinder, ale cărui concluzii strategice a încercat să le respingă [...]. În fapt, rescrierea potențialei axiome a lui Mackinder prin alternativa *Cine domină rimland-ul domină Eurasia. Cine domină Eurasia ține în mâinile sale destinele lumii* arată atât sursa sa de inspirație, cât și unicitatea teoriei propuse de Spykman.”²

Vorbind despre *rimland*, Nicholas Spykman face referire la arcul de cerc din jurul *heartland*-ului, care este văzut ca un „spațiu-tampon” între puterea maritimă și cea terestră.

URSS, Federația Rusă și doctrina *containment*-ului

Teoria *rimland*-ului va reprezenta fundamentul geopolitic pe baza căruia, în timpul Războiului Rece, SUA vor elabora doctrina *containment*-ului URSS, Mahan și Spykman putând fi considerați inițiatorii euroatlantismului.³

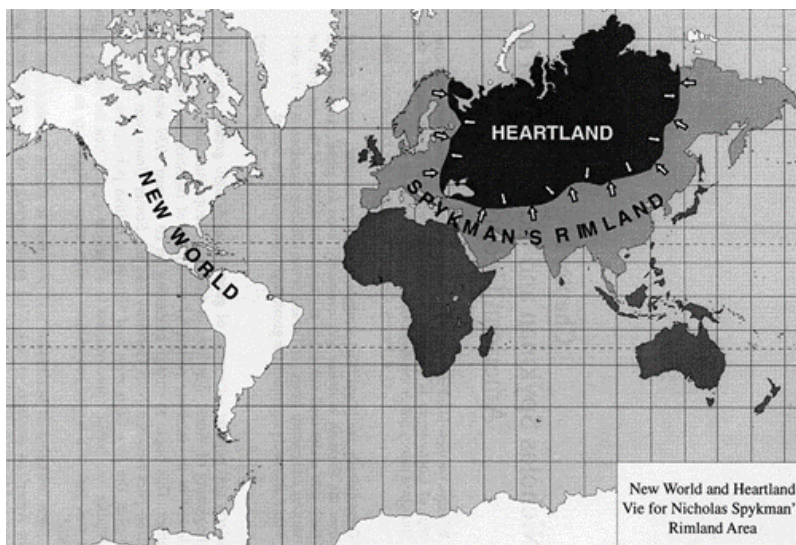
În perioada Războiului Rece, URSS reprezenta *heartland*-ul, în timp ce SUA stăpâneau *rimland*-ul care înconjură regiunea eurasiatică și obtura accesul URSS la mări și oceane. Atunci, istoria a dovedit că puterea telurocratică exercitată de URSS este insuficientă pentru a fi hegemon, avantajele strategice, militare și oportunitățile economice oferite de controlul mărilor și oceanelor surclasând puterea *heartland*-ului. În epoca post-Război Rece, Federația Rusă se consideră victima „încercuirii *heartland*-ului euroasiatic” de către puterile talasocratice, mai ales de către SUA.

¹Mongrenier, Jean Sylvestre: *Federația Rusă amenință oare Occidentul?*, Editura Cartier, Chișinău, 2010.

²Cohen, Saul Bernard: *Geopolitics of the World System*, Rowman and Littlefield Publishers, Boston, 2015.

³Kissinger, Henry: *Diplomația*, Editura All, București, 2007.

Viitorul geopolitic al Federației Ruse (dar și al SUA) este marcat atât de ceea ce se întâmplă în *heartland*-ul eurasiatic, cât mai ales în *rimland*-ul său și de arcu de instabilitate de la Marea Mediterană și Africa de Nord până în Orientul Mijlociu. Conform lui Alexandr Dughin, „coagularea unui imperiu” care să includă Federația Rusă, Ucraina, Iran, Armenia, Tadjikistan, Belarus și Siria i-ar conferi Federației Ruse avantajul spargerii „încercuirii” dinspre oceanul Atlantic și accesul la mările calde.⁴

Sursa: https://www.reddit.com/r/MapPorn/comments/bd88yq/illustration_of_a_geostrategic_idea_nicholas_john/

În *rimland*-ul său european, proximitatea față de o Europă rusofobă, timorată de reminiscențele traumatizante ale epocii Războiului Rece, constituie un factor de îngrijorare pentru Federația Rusă. Fiind conștientă de avantajul geopolitic pe care îl oferă accesul la mări și oceane, tradus în termeni geopolitici prin controlul *rimland*-ului, Federația Rusă întreprinde acțiuni care să faciliteze dislocarea forței sale maritime în *rimland*-ul său strategic.

Conform lui Paul Claval, crearea unei flote puternice este vitală pentru Federația Rusă, pentru a o despărți de „stâlpul infamiei” la care politica de *containment* ar putea pune spațiul eurasiatic.⁵

În prezent, Federația Rusă pare decisă să obțină avantajele pe care le conferă *rimland*-ul său și de care nu a beneficiat în perioada Războiului Rece. O explicație în acest sens este cea a lui George Friedman, care consideră că Federația Rusă nu poate tolera „frontierele strâmte”, care nu-i permit punerea în aplicare a unei strategii de apărare „în adâncime”.

De aceea, Federația Rusă urmărește să fie înconjurată de „zone-tampon” precum Kaliningrad, Belarus, sudul și estul Ucrainei, Transnistria, Osetia de Sud și Abhazia, asupra cărora să-și poată exercita influența și care să-i permită accesul la Marea Baltică, Marea Neagră și Marea Caspică, o „străpungere” a *rimland*-ului euroatlantist, format din state precum Estonia, Lituania, Letonia, Polonia, Cehia sau România, situate în „vecinătatea apropiată” a *heartland*-ului rus.⁶

Pierderea influenței hegemonice asupra statelor din Europa Centrală și de Est, odată cu aderarea acestora la NATO, a fost o catastrofă pentru Federația Rusă din punct de vedere geostrategic, întrucât această țară a pierdut controlul unei mari părți a țărmurilor coridorului ponto-baltic.

Astfel, au fost create premisele de manifestare a unui revizionism al Federației Ruse pentru reconfigurarea ecuației de putere în *rimland*-ul ponto-baltic. În acest context, este de menționat poziția lui Vladimir Putin, făcută publică în cadrul discursului în care anunța anexarea Crimeii, din martie 2014: „Avem toate motivele să presupunem că infama politică de *containment*, din secolele al XVII-lea, al XIX-lea și al XX-lea continuă și astăzi. Ei (NATO și UE, *n.n.*) încearcă în mod constant să ne pună la colț ... Dar există o limită pentru toate.”⁷

⁴Dughin, Alexandr: *Bazele geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei*, Editura Eurasiatica, București, 2011.

⁵Claval, Paul: *Geopolitică și geostrategie. Gândirea politică, spațiul și teritoriul în secolul al XX-lea*, Editura Corint, București, 2001.

⁶Friedman, George: *The Next 100 Years. A Forecast for the 21st Century*, The Doubleday Publishing. Group, 2009.

⁷Discurs al președintelui Federației Ruse, www.kremlin.ru, 18 martie 2014..

Extinderea NATO, prin aderarea României și Bulgariei și sprijinirea de către SUA a elitelor rusofobe din Ucraina și Georgia fac ca Federația Rusă să se considere „asediată”. Cea mai mare pierdere este Ucraina deoarece, conform lui Brzezinski, Federația Rusă încetează să fie un „imperiu” fără Ucraina, dar împreună cu aceasta devine automat unul.⁸

Astfel, din punct de vedere geostrategic, estul și sudul Ucrainei, peninsula Crimeea, regiunea separatistă transnistreană și regiunile separatiste Abhazia și Oseția de Sud sunt părți componente ale unui „cordon de securitate” al Federației Ruse la Marea Neagră.⁹

Pentru atingerea acestui deziderat, Federația Rusă are interesul ca Ucraina să-și piardă punctele de ieșire spre Marea Neagră, anexarea Donețk, Lugansk, Herson, Zaporojie, precum și a Crimeii, fiind cu atât mai importantă în ecuația proiecției puterii rusești în regiunea Mării Negre.

Semnificația geostrategică a invaziei militare ruse în Ucraina

Pe măsură ce conflictul din Ucraina se cronicizează, vedem profilându-se un interes al Rusiei de a rusifica, pe lângă întregul Donbas și sudul Ucrainei, pentru că acolo, încă din 2014, de la anexarea Crimeii, asistăm la militarizarea acesteia, care este un punct strategic focal pentru Federația Rusă la Marea Neagră. Acolo se află flota 17 navală militară a Federației Ruse. O flotă care trebuie să spargă „încercuirea” NATO la Marea Neagră.

Putin vrea aproape tot ce s-ar putea cere, în cazul semnării unui tratat de încetare a ostilităților: capitularea Ucrainei, anexarea Novorossyia, un regim servil la Kiev și eliminarea aspirației de aderare la NATO și UE din constituția Ucrainei!

Conform lui Joe Biden, NATO este legată de mâini și de picioare. Acesta menționa că, o altă soluție la sancțiunile economice impuse Rusiei, respectiv ajutorul financiar și militar acordat Ucrainei, ar fi dus la declanșarea celui de-al Treilea Război Mondial. Din acest motiv, NATO nu trimite trupe în Ucraina. Dar nici nu o poate lăsa pe mâna Rusiei.

⁸Neguț, Silviu; Cucu, Vasile; Vlad, Liviu Bogdan: *Geopolitica României*, Editura Transversal, Târgoviște, 2004.

⁹*Russia Has no Intention to Withdraw Its Fleet from Crimea* [Rusia nu intenționează să își retragă flota din Crimeea], *For-UA*, 22 februarie 2012.

Scenariile de acțiune ale NATO au fost gândite cu mult înainte de izbucnirea conflictului; ceea ce face NATO este maximum posibil, deoarece nu dorește un conflict direct cu Federația Rusă. Solicitarea lui Zelensky pentru instituirea unei zone de interdicție aeriană NATO asupra Ucrainei ar presupune o posibilă înclăștare între avioanele de luptă ale NATO și Rusiei! Evident, acest conflict aerian ar fi câștigat de NATO, dar întrebarea care se pune este cu ce costuri?

O zonă de interdicție aeriană presupune o perioadă limitată deasupra unui teritoriu limitat de patrulare a avioanelor de luptă NATO. Dacă acest teritoriu ar fi fost toată Ucraina (adică și Donbas, unde Federația Rusă deja a anunțat o astfel de zonă de interdicție aeriană, invocând necesitatea protecției populației rusofile de atacurile „neo-naziștilor” ucraineni), acolo ar acționa, simultan, avioane de luptă rusești și NATO, care ar trebui să se angajeze în luptă, pentru a-și duce misiunea la îndeplinire. Ce ar însemna asta? Acțiuni ostile aeriene (doborârea avioanelor de luptă și victime în rândul piloților), adică un conflict militar direct care ar putea exacerba – conform amenințărilor voalate ale Rusiei, speriată de superioritatea aviației NATO – inclusiv prin folosirea arsenalului nuclear în Ucraina, cel puțin de nivel tactic. Soluția alternativă pentru NATO este oferirea de armament armatei ucrainene pentru a fi folosit împotriva avioanelor de luptă rusești și nu numai!

La fel ca toți liderii lumii, Putin știe că soluționarea crizei ucrainene depinde, în mod covârșitor, de negocieri de pace între Federația Rusă și Ucraina, negocieri imposibil de purtat, în aceste condiții, pentru Ucraina!

În ceea ce-l privește pe Putin, este evident faptul că războiul din Ucraina nu merge cum și-ar fi dorit, trupele rusești repositionându-se prin cedarea unor teritorii ocupate, o strategie militară care se adaptează în funcție de evoluția ostilităților, toate semnalele indicând trecerea într-un conflict de uzură (baricadarea armatei ruse pe poziții care speră că îi va permite păstrarea teritoriilor ocupate) și de distrugere pas cu pas a Ucrainei (atacarea infrastructurii energetice, blocarea transporturilor de grâne etc), doar pentru curajul de a rezista unui cotropitor nemilos!

Pentru că, din perspectiva doctrinei *containment*-ului, Federația Rusă deja a câștigat teritorii ucrainene care îi asigură joncțiunea între Crimeea și Lugansk, zonă-tampon pentru Crimeea, mai multe teritorii pentru „Republicile Independente” Donețk și Lugansk, precum și incapacitatea economică a Ucrainei, considerată o „țară-tampon” în fața avansului flancului sud-estic al NATO, încă de la destrămarea URSS!

IV. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ

Noile aranjamente internaționale, aferente *buffer-ului* de securitate energetică, cuprins între cele două macrosisteme economice mondiale

Dr. Ing. Sorin DOBÎRCIANU

Abstract:

Într-o eră reprezentată de interese complicate și crize globale multiple, nevoia de un concept de securitate energetică integrat are la bază formule matriciale care pot genera și livra soluții globale, care să servească și să asigure, în regim de urgență, cerințele clienților, consumatorilor și utilizatorilor finali: entități guvernamentale, organizații transnaționale, internaționale și multinaționale, guverne, precum și spații și zone macro-emergente.

Este o artă și un privilegiu să poți participa, de la dimensiunea exclusivă, asumată de elite internaționale în aceste strategii globale integrate, ca o componentă prin care se vizează participarea în formule și programe exclusive, în vederea dobândirii locurilor, rolurilor și a obiectivelor vizate de jucătorii participanți, în noile formule mondiale, care au așezat, prin noi aranjamente, la o nouă distribuție a piețelor energetice, în cele două macro-sisteme care delimitează noile jocuri strategice dintre vest și est.

*

* *

Una dintre realizările ultimilor ani, în domeniul energetic mondial, este reprezentată de impactul utilizării resursei energetice estice, asigurată, la o dimensiune sustenabil-avansată de componenta mineral-energetică, livrată companiilor de specialitate din spațiile Europa și Eurasia, de jucătorii de referință care operează în arealul Marea Neagră-Marea Caspică, accentul fiind pus pe jucătorii din Azerbaijan, Kazahstan, Turkmenistan și Federația Rusă, respectiv: Socar, Murov 1, TRG, Kaz Energy, Kaz Munai Gaz, LukOil, Sibneft, Elkam, Rosneft, Gazprom, Nis Petrol etc, modele operaționale existente care, prin sferele de competență, pe care le dețin și pe care le operează, conjugă modele de efect de pârghie bancar cu impact de monopol major internațional, la scară macro, transpuse în programe energetice speciale, care au la bază și utilizează ambele standarde mondiale API și GOST.

Existența, conservarea și perpetuarea acestui tip de infrastructură critică internațională, care cuprinde întregul areal de consum asigurat de spațiile UE, zonele riverane celor două mări menționate anterior, precum și piețele energetice redimensionate în prezent, ca urmare a noilor strategii convergente, dar și divergente, proiectate și livrate de laboratoarele și guvernele SUA și cel al Federației Ruse, aplicabile în piețele energetice din China, Kazahstan, zona macro circumscrisă spațiilor și arhipelagurilor componente și riverane Mării Chinei de Sud-Est, au reconfigurat noile planuri, strategii și aranjamente mondiale, aferente noilor scenarii apărute în anul 2022. Acest lucru este valabil atât pentru accesarea și operarea resurselor minerale și energetice ale principalului deținător – Federația Rusă – cât și pentru operațiunile de prospectare geologică și geofizică și aplicarea de metode de inginerie avansată, prin încercări sistematice de acces la nivele superioare de tehnologie nouă în domeniu [Know-How & Hi-Tech], pentru utilizarea noilor metode ale laboratoarelor de cercetări științifice avansate din spațiul vestic, aferente forajului, extracției, colectării, transportului,

depozitării, rafinării, procesării, valorificării produselor petroliere la randamente superioare, conform unor obiective și planuri adaptate noilor strategii vestice, care au actualizat politicile în speță în intervalul 2014-2022, respectiv de la momentul anexării Peninsulei Crimeea și cel al războiului din Ucraina.

Totodată, se remarcă încercări bilaterale antagoniste ale celor două macro-sisteme vestic și estic, care se derulează și care, de asemenea, se vor desfășura pe zona tampon, în continuare, în orizontul decembrie 2022 – aprilie 2023 și care vor releva noi tendințe de operare ale rețelelor de conducte (arterele furnizoare de materii prime pentru economiile marilor puteri europene – gazele livrate de operatorul Gazprom), în contextul iernii 2022 – 2023, în care operațiunile de pompaj și, respectiv, livrările de gaze în sistemul pan-european continental și maritim, au scăzut considerabil, în unele porțiuni ale rețelelor de conducte, care aprovizionează anumite spații. Din considerente politico-militare, livrările chiar au fost sistate. Pe fond, sistemele de alianțe, înțelegeri și convenții, care marchează și care au consacrat unitatea și solidaritatea executivelor din spațiul integrat aferent UE, relevă noua orientare asimilată și asumată de noile prevederi, dispoziții, măsuri, memorandum-uri, protocoale, înțelegeri, aranjamente și convenții, adaptate complexeii situații prezente, dar și orizontului 2023-2030, prin care a fost deja, identificată (re)sursa energetică alternativă, pentru consumatorii europeni, precum și nișa prin care economiile afectate, ca urmare a conflictului ucrainean și a prelungirii și a rostogolirii spectrului de scenarii care se derulează în teatrul de operații militare din Ucraina, își pot asigura, în continuare necesarul.

Ca o concluzie la zi, la sistemele și la noile modalități de procesare a resurselor, la care se adaugă operațiunile de rafinaj, depozitare, transport, livrare se remarcă și noile potențiale soluții alternative - politici energetice în segmentele reprezentate de energii verzi, și anume: solară, eoliană, geotermală, cogenerare de înaltă eficiență, trigenerare, nucleară. Toate acestea au la bază, cele mai noi tehnologii și cele mai performante soluții în materie și în domeniu, proiectate, simulate, modelate, asigurate, patentate, livrate, operate, securizate, monitorizate și întreținute de companii de talie, dimensiune și anvergură mondială, cum este, de exemplu, prestigioasa companie americană, Nuscale, care, deja, a înființat, în România, în premieră exclusivă, Nuscale Romania.

În tabloul matricial descris, trebuie remarcată împrejurarea, potrivit căreia noul sistem de circulație a mărfurilor și capitalurilor a fost revizuit considerabil, la formule și dimensiuni de referință, astfel încât noile sisteme cartelare de *downstream* să fie și să rămână conjugate strategiilor în desfășurare, proiectate sub umbrela NATO, care asigură și care vor asigura securitatea amplului și complexului proces de reconstruire și refacere a întregii infrastructuri critice ucrainene.

Acțiunile Alianței Nord-Atlantice au în vedere, în special, strategiile de ripostă militară ale Federației Ruse în teatrul de război ucrainean, pe de o parte, precum și noile sisteme de alianțe aferente și adiționale, transpuse și derivate de și prin conjugarea formulelor BRICS (conductele Kazakhstan-China, Rusia-Kazakhstan, Rusia-China, Rusia-Marea Baltică, Baku-Tbilisi-Ceyhan, Rusia-Germania), suprapuse planurilor politico-strategice mondiale, reprezentate de scenariile care vor implica, din ianuarie 2023, macro-zonele Marea Chinei de Sud-Est și Zona Arctică.

Ca atare, rolul României în zona pontică națională se remarcă și poate căpăta conotații noi, de capacitate de expertiză. Odată cu lansarea conflictului ucrainian, România a început să reprezinte avanpostul strategic al NATO și al UE, alături de Bulgaria și Turcia.

Danube is crossing Europe connecting Black Sea with North Sea through Rhine River

În acest caz în care relațiile dintre spațiile strategice euro-atlantic și rus sunt încordate, atât România, cât și Turcia își pot etala și desfășura, cu succes, operațiile speciale de monitorizare și control a spațiului aferent și adiacent-emergent al Mării Negre, în care persistă, conflictele generate și conservate de către Rusia: Cecenia, Nagorno-Karabah, Osetia de Sud, Abhazia, Adjaria, Transnistria, Daghestan, Crimeea, Ingusetia.

Ucraina – deși a escaladat, de mai multe ori, după 1989, conflictele diplomatice în relațiile cu România și a pendulat permanent între Estul rus și Vestul euroatlantic – este unul dintre actorii regionali importanți, evoluțiile din acest stat având efecte directe și indirecte asupra fenomenului complex prin care cele două forțe, vestică și estică, încearcă acțiuni de stabilizare, respectiv de destabilizare a regiunii pontice și a nivelurilor de securitate a proiectelor energetice europene. Ucraina dorește, pe de o parte, să părăsească zona de influență rusă ceea ce a determinat relații tensionate și conflicte militare moderate, în condițiile în care minoritatea rusă și populația pro-rusă, dorește fragmentarea acestui stat și alipirea la Federația Rusă. Pe de altă parte, ca urmare a amenințărilor energetice și în mare măsură, a celor de ordin politic, Kiev-ul antamează un joc duplicitar, care sporește insecuritatea și instabilitatea în bazinul Mării Negre.

Pe litoralul de sud, Turcia - stat membru și pivot al NATO - a încheiat un parteneriat strategic cu Federația Rusă și Ucraina, în scopul securizării bazinului pontic, în contextul în care România poate fi un furnizor de securitate credibil ca stat euroatlantic. Cu toate acestea, parteneriatele dintre Turcia și Rusia au avut ca scop, protejarea investițiilor energetice, pentru a nu afecta livrările de hidrocarburi provenite din spațiul ex-sovietic spre ceilalți parteneri comerciali eurasiatici, menționați anterior. În ceea ce privește România, Rusia a manifestat o atitudine refractară, folosind, fără succes, „arma politică”, dar reușind să blocheze și să boicoteze proiectele regionale inițiate de partea română, cum sunt conducta petrolieră Constanța-Trieste (Italia) și gazoductul Nabucco.

Dincolo de conotațiile majore reprezentate de reperele istorice esențiale, care au marcat atât perenitatea dar și discontinuitatea în dinamica rivalităților istorice geopolitice și geostrategice din regiunea Mării Negre, ca pivot al întretăierii unor mari interese conjugate, de confluență și de confruntare de interese între diferite civilizații și popoare, în perioada recentă se remarcă încercările nereușite ale unor mari jucători energetici de importanță mondială, cum este cazul companiilor Chevron și Exxon. Acestea s-au retras din programele ferme axate pe spațiul energetic continental și maritim românesc, ca urmare a unor strategii expansioniste ale celui alt macro sistem energetic concurent, care a reușit să anihileze și să neutralizeze planurile respectivelor corporații americane.

Similar a procedat și compania Ford care, după preluare și operare, pentru un interval de câțiva ani, ca produs subsecvent al strategiei investiționale marcate de alegerea unui model sustenabil, caracterizat de reziliență deplină, a fost nevoită, de asemenea, să se extragă din piața central și est-europeană.

Pe acest fond de precaritate economică, care marchează lipsa de coeziune și de reziliență în programul guvernamental autohton, în programele evidențiate, participația unor jucători energetici în zonă s-a redus considerabil, aspect de natură să justifice, să demonstreze și să dovedească agresivitatea activității sistemului competitor din est, care a acționat într-un front de condiții optime, mai mult decât permisiv, în final atingându-și, în mare parte, obiectivele și țintele vizate, prin înlăturarea principalilor concurenți.

În atari situații, de amplă și adâncă complexitate care caracterizează resorturile strategice economice și energetice în zona tampon care delimitează cele două mari macro sisteme energetice, în continuare, un rol primordial va fi deținut de formula care include Sistemul „Canalul Dunăre-Marea Neagră - Canalul Sulina - Gurile Dunării și Insula Șerpilor”.

După decizia Curții de Justiție de la Haga, prin care au fost delimitate, reglementate juridic și stabilite accesul și frontierele zonelor riverane aferente platoului continental și maritim al Insulei Șerpilor și cel al zăcămintelor de hidrocarburi și al blocurilor de exploatare, contextul a consacrat atractivitatea României, nu doar prin intrarea în atenția diplomației internaționale, ci și ca urmare a descoperirii unor importante zăcămintele de petrol și gaze naturale.

În ultimii ani, în partea românească a Mării Negre au fost descoperite și parțial exploatate depozite uriașe de gaz natural. Potrivit estimărilor moderat optimiste, ar fi vorba de cel puțin 40 miliarde de metri cubi de gaz, dar ar putea fi până la 200 de miliarde – volum suficient pentru a acoperi necesarul total al României, pentru deceniile următoare și pentru a vinde chiar și la export.

Provocările vor urma și vor fi condiționate, determinate și influențate de strategiile operațiunilor și chiar de reușitele programelor Romgaz și asocierea Romgaz & Exxon, iar rezultatul a fost reglat și optimizat, de și prin discuțiile și negocierile inițiate cu prilejurile agendelor Consiliului Mondial al Petrolului, organizate în octombrie 2022, la Alma-Ata, în Kazahstan și între 2-4 decembrie 2022, la Sankt Petersburg, în

Federația Rusă, în care accentul a fost pus pe utilizarea rațională a resurselor minerale, în contextul complex evidențiat în fond.

Bibliografie:

- Prof. univ. dr. Constantin Hlihor-Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir București, *Evoluții istorice în regiunea Mării Negre*, 2019;
- Hanna Shelest, *Strategic Geopolitical Significance of Odessa*, 2019;
- Dan Dungaciu, *Insula Șerpilor: Lecțiile de la Haga*, 2012;
- David J. Smith, *History and Geopolitics 1920-1921 Help Explain Russia's 2008 War on Georgia*, 2019;
- Toma Georgescu, Gabriela Gogot, Sorin Dobîrcianu: *The Management of Communication in Business*, Lumina Lex 2005;
- The World Petroleum Council works and forum(s) 2019 & 2022;
- Vasile Simileanu-România în „Ochiul Uraganului” *Geopolitica* [Top Form], 2016;
- Thomas-Durell Young, Cert., Senior Lecturer Department of National Security Affairs / Institute for Defence Governance, Naval Postgraduate School, Monterey California USA, Senior Lecturer in European civil-military relations within The education and Professional Practice [EPP] Division of the Institute for Security Governance [ISG], Assoc. Prof. Dr. Ing. Dobircianu Sorin, Ph. D. Petroleum and Gas University Romania – HOW NATO'S INTEGRATE COMMAND STRUCTURE COULD POSSIBLE FUNCTION PROPERLY? IS THERE A POSSIBILITY TO SET UP ALL OVER THE REGION MULTINATIONAL DIV HQs WHICH DON'T HAVE ANY CAPABILITY TO FUNCTION WAR TIME? WE HAVE A MESS JUST FOR RUSSIA TO EXPLOIT. Incisiv National, 2020.

IV. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ

Tulburătoarele dileme ale Asiei - dileme ale întregii lumi

Viorel ISTICIOALA-BUDURA

Eu cred că e o veste bună și încurajatoare: trăim sentimentul că, treptat, lumea se desprinde de crispa carantină în care au fost captive judecățile oneste. Că obosita noastră putere de a recunoaște realitățile își revine. Chiar sporește pe zi ce trece. De unde vine acest sentiment? Îmi permit să cred că vine de departe. Tocmai de pe continentul asiatic. De ce de acolo? Acolo urbanizarea are un tempo susținut. Orașe cu populație de peste un milion de locuitori? În Europa există 18, iar în SUA doar 10. În Asia sunt contabilizate deja peste 300 de orașe și care, în intervalul 2023-2030, vor contribui cu 4,4% la creșterea economică anuală. Ciorchinele urbane vor furniza ambianța ideală pentru dezvoltarea companiilor și a activităților economice, generând un ciclu virtuos, mai rapid, ieftin și de anvergură, al producției și serviciilor. Într-un proces gradual reflectat de statistici, Asia se plasează accentuat pe un loc semnificativ în ansamblul global, reprezentând 60% din populația lumii și cca. 40 din PIB-ul mondial în termenii puterii de cumpărare, pondere ce va crește la nivelul de 52% până în anul 2050. În regiune, consumul este pe un trend ascendent și va antrena jumătate din dinamica cererii globale, cu o piață viitoare de zece mii de miliarde de dolari și o capacitate de absorbție ce va capta 50% din tranzacțiile comerciale ale lumii. Cine sunt purtătorii acestui val de schimbări? Generația celor născuți între 1980 și 1996, acei *millennials*, reprezentând după unele statistici opt sute de milioane (comparativ cu cca. 66 de milioane în SUA și 60 de milioane în Europa). Vorbim despre o generație care aspiră la educație și oportunități, activă și însuflețită de un optimism susținut, fidelă tradițiilor, definită mai puțin prin vârstă, gen, afiliere regională, cât mai ales prin dedicație și efort disciplinat, prin starea de spirit și prin valorile îmbrățișate, inspirate profund de propria comunitate și familie, cu o surprinzător de acută percepție a dimensiunii internaționale, cu voința de a cultiva rețele extinse de relații dincolo de perimetrul național și cu ambiția de a fi angajată global!

Dar, mai precis, vestea bună a venit în virtutea celor trei summit-uri desfășurate în capitale asiatice: din Bali, de la Summit-ul G20, de la Summit-ul APEC de la Bangkok, și de la Phnom Penh, de la Summit-ul East Asia. În mod surprinzător, cele trei Summit-uri desfășurate în luna noiembrie au produs o împrăștiată stare de spirit pentru tot mapamondul! Între liderii politici participanți s-a reluat dialogul direct, comunicarea, strângerile de mână. Diplomația a renăscut după atrofierea pe care a cunoscut-o dramatic în anii de pandemie! În al doilea rând, a fost vizibil faptul, poate surprinzător pentru unii, că economia asiatică nu este definită prin competiția dintre R.P. Chineză și SUA, ci este un sistem economico-comercial cu un anume nivel de integrare, cu acorduri comerciale (evitate, în anii recent, sistematic și regretabil de partea americană), și în care piața și cooperarea chineză reprezintă o componentă majoră. Participanții asiatici la reuniuni, în special cei reprezentând economiile emergente, și-au exprimat rezerva față de alunecarea către rivalitate și confruntare între marile puteri, către o competiția malignă ce impune restricții, polaritate, decuplare și cantonarea în blocuri definite ideologic.

În fapt, ultimul trimestru al anului 2022 încununează evoluții într-un registru geopolitic și geo-economic net diferit de cel european, deși conectat de acesta. Aproape pe neobservate, regiunea Asiei a intrat într-o perioadă de schimbări profunde, caracterizată nu numai de rivalitatea intensă dintre marile puteri. Probabil, evenimentele recente pot facilita și o serie de învățăminte ce ar putea fi reținute: în primul rând, pentru

europenii care ar fi recomandabil să-și temporizeze încrederea în propria capacitate de a impune modele politice și valori. Criza din Ucraina și deficiențele de durată în relația cu Federația Rusă adaugă, regretabil, elemente de eroziune a acestei auto-suficiențe a statelor dezvoltate din afara Asiei.

Pe de altă parte, accentele retorice insistente privind „valorile împărtășite”, respectiv, acceptate, de către partenerii asiatici, se mențin mai degrabă într-un registru de intenție, de *wishful thinking*, a cărui implementare efectivă rămâne un deziderat confruntat, mai mult decât frecvent, cu persistența și profunzimea specificităților culturale locale sau naționale. Elitele asiatice sunt, desigur, deschise față de principiile liberale și receptive la virtuțile acestora, în special atunci când occidentalii își confirmă atașamentul față de menținerea acestora în osatura ordinii internaționale. Dar în anii din urmă, guvernele asiatice s-au confruntat vizibil cu noi tendințe în lumea occidentală – deficitul de solidaritate provocat de pandemie, protecționismul promovat de o manieră mai mult sau mai puțin camuflată, deglobalizarea și decuplarea cultivate cu preocupări defensive – și au constatat mai degrabă că interesele prevalează dincolo de valorile declarate.

Desigur, regiunea Asiei nu este nici uniformă, nici unitară. Este un mozaic splendid compus dintr-un conglomerat de națiuni, culturi și civilizații ce au contribuit masiv la istoria omenirii. Palierele de dezvoltare și performanțele social-economice s-au diferențiat în timp și se mențin. Forța economică a unor state, precum R.P. Chineză, Japonia, Republica Coreea, India, le plasează pe o traiectorie ce va consacra dominația Asiei în economia mondială spre sfârșitul acestui secol. Grupul celor zece națiuni din formatul ASEAN rămâne un protagonist redutabil într-o perseverență creștere în care, state precum Singapore, Indonezia, Vietnam, Thailanda, Filipine, Malaysia, se afirmă cu tot mai multă forță. Și toți aceștia doresc un mediu internațional stabil, deschis și neutru. Îmi amintesc remarcă unui distins avocat new-yorkez, Basil C. Bitas, care spunea că „datorită traiectoriilor istorice proprii, atât UE, cât și statele ASEAN sunt acut conștiente de promisiunile și pericolele fiecărui punct de cotitură al istoriei!”.

Foarte probabil, ne aflăm într-un asemenea moment. De aceea, îndrăznesc să cred că statele asiatice se numără printre cele mai atente și sensibile la tendințele mondiale. Desigur, sunt îngrijorate, precum noi europenii, de consecințele conflictului din Ucraina și de impactul tot mai dificil de gestionat al regimului de sancțiuni aplicate Federației Ruse. Dar mai mult de atât, statele asiatice sunt preocupate, tulburate și interesate în același timp, de ceea ce oferă a IV-a revoluție tehnico-științifică, de sinuozitățile și complicațiile competiției extinse între diferite sisteme politice, de re-ideologizarea relațiilor internaționale, de declinul diplomației multilaterale, de consecințele schimbărilor climatice. Criza din Afganistan, cea din Ucraina, din Irak, cea din Siria și multe altele demonstrează deplin eșecul formulelor militare, de forță, de coerciție. În opinia majorității statelor asiatice, competiția strategică dintre marile puteri trebuie să fie constructivă, limitată, calibrată. Realitățile din ultimii ani invită la constatarea că ea se menține în zona jocului de sumă nulă, predominând strategia restricțiilor și constrângerilor, strategie în care competiția nu este de natură a permite performanță și victoria celui mai bun, ci persistă un profil malign, ilustrat de introducerea treptată a măsurilor restrictive și sancțiunilor, parcă evocând o strategie de sufocare a concurentului ce aleargă pe un culoar paralel.

Ordinea regională este supusă unor noi presiuni în direcția alinierii pe linii ideologice de divizare, deși realitățile pot fi cu greu definite în distincții clare, în alb și negru. În narativul unor oficiali americani surprinde pe asiatici determinarea de a marginaliza R.P. Chineză și de a promova cooperarea doar ocazional și selectiv. Tocmai pentru că, în Asia, în fapt, spațiul politic și public este traversat de diferite viziuni ale ordinii regionale, nu doar cele trasate pe linii ideologice contrastante, opuse.

Teoriile ce vin din alte colțuri ale lumii și se pronunță pentru contrabalansarea și excluderea Chinei sunt surprinzătoare și primite cel puțin cu neîncredere.

Desigur, este ușor de constatat că ele sunt ambalate cu grijă și camuflate în simplificări și delimitări convenționale cu acces și legitimitate ideologică aparent facilă. Dar ele nu răspund la dilemele asiatice, ci le accentuează, le agravează. Întrebarea ce îi preocupă persistă: cum se poate naviga într-o lume tot mai aglomerată, complicată, interdependentă și competitivă.

Ca diplomat încărcat de observații, amintiri și concluzii din experiența a peste patru decenii în serviciul de relații externe român și, respectiv, în cel european (European External Action Service), cred sincer că intrăm fără ezitare în sezonul dialogului, al negocierii, al căutării soluțiilor politico-diplomatice. De ce? Pe secvența pe care am decupat-o în succinta mea trecere în revistă, cred că Occidentul și Orientul, dincolo de perimetrul poate discutabil sau convențional a ceea ce aceste două concepte delimitează, vor parcurge, în continuare interdependente, în deceniile următoare, o fază mai intensă de interacțiune. Din această reciprocă ajustare și echilibrare pot să se nască elementele noii ordini internaționale. Să sperăm că nu în logica simplificatoare, polarizatoare, general debilitantă, a confruntării și polarizării, etapă consumată de înfiorările Războiului Rece. Ci prin explorarea convergențelor posibile și a potențialului de colaborare. Dar, presimt că, în același timp, trebuie recunoscut cu adâncă sinceritate: este necesară intensificarea schimbului de idei, de reflecții din diferite perspective naționale și doctrinare. Astfel ar fi posibilă descărcarea de clișee și stereotipii, depășirea mentalităților tradiționale, inclusiv a celor eurocentriste, și încurajarea mișcării către o nouă generație de idei, o deschidere spre un parteneriat benefic între națiuni, culturi și continente.

Mă grăbesc să subliniez aici, la final: actuala publicație și efortul de reflecție asociat ei cu onestitate servește tocmai acestei ambițioase și nobile cauze!

IV. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ

Imperativele geostrategice ale unei ordini globale în schimbare

Greg SIMONS

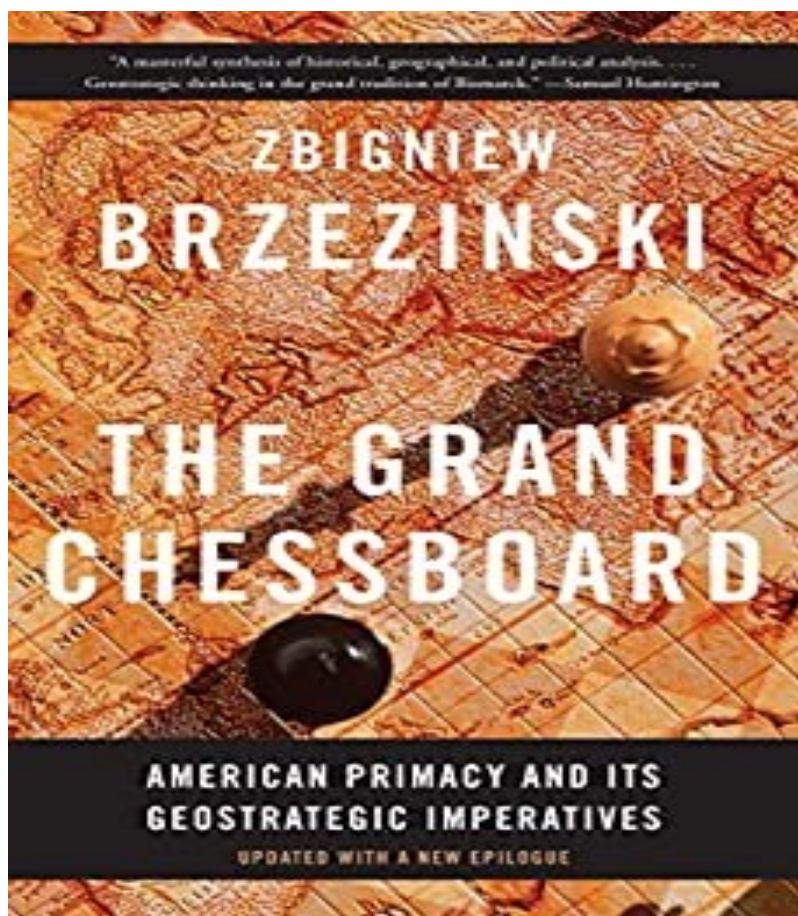
„America nu are prieteni stabili, nici dușmani veșnici, ci doar interese.”

Henry Kissinger

Introducere

SUA a devenit o superputere de necontestat și un hegemon global, iar capitalismul și liberalismul occidental influențat de aceasta a prevalat în secolul al XX-lea. Puterea politică și geopolitica SUA se întrepătrund și depind una de cealaltă. Pe măsură ce secolul al XXI-lea și-a urmat cursul, în politica globală și în ordinea geopolitică au avut loc transformări semnificative, în sensul că SUA a întâmpinat o serie de piedici în ceea ce privește relațiile internaționale, fiind pusă la încercare de către puterile globale din ce în ce mai mult. Aceste acțiuni au modificat percepția asupra SUA și asupra rolului său în lume. Au luat naștere dileme, precum: poate fi oprit ușorul regres al SUA sau nu? Această chestiune este dezbătută intens de specialiști și membri ai mediului academic. Ca atare, în această etapă de transformare geopolitică se pune întrebarea dacă imperativele geostrategice ale lui Brzezinski mai sunt relevante și care este rolul lor la acest moment?

Acest articol succint este structurat în patru părți. Prima parte tratează imperativele geostrategice ale lui Brzezinski, cu referire la *marea tablă de șah*. Partea a doua, reprezintă o perspectivă sumară a unor argumente variate care se referă la tipul și caracteristicile transformării geopolitice globale. Cea de-a treia parte analizează importanța acelor imperative geostrategice, într-un context contemporan. Cea de-a patra și ultima parte prezintă o prognoză scurtă și eventuale rezultate finale ale transformării geopolitice.

Source: <https://www.amazon.com/Grand-Chessboard-American->

Imperativele geostrategice ale lui Brzezinski într-o ordine unipolară

Ordinea occidentală influențată de SUA se consideră câștigătoare a Războiului Rece, reprezentând un rezultat de succes într-un joc cu miză nulă, care a transformat SUA într-o superputere de necontestat, singurul hegemon global capabil să modeleze lumea după bunul plac. Ca să își poată extinde poziția geopolitică avantajoasă, a scos la iveală trei imperative de geostrategie imperială. Brzezinski (1997: 40) sublinia nevoia de „prevenire a coluziunii și menținere a dependenței de securitate între supuși, astfel încât statele dependente să fie în continuare maleabile și să se aibă nevoie de protecție, iar barbarii să fie împiedicați să se alieze”. Lecțiile de istorie oferite de imperii și civilizații au fost utilizate drept ghid pentru elaborarea unei politici externe și de securitate care să consolideze și prelungească acest moment unipolar.

Preceptele lui Brzezinski oferă un tablou relevant și o lecție de *geopolitică aplicată*. Când vine vorba despre definirea și înțelegerea modului în care teoriile și conceptele își găsesc utilitatea în lume, acestea se fac din perspectiva unor definiții academice, pur teoretice și foarte abstracte. Deci, școli teoretice le caracterizează drept *geopolitică clasică* sau *geopolitică critică*, nu drept intenții practice și pragmatice aparținând decidenților politici și specialiștilor. Când vine vorba despre semnificația pragmatică și efectul scontat al *geopoliticii aplicate*, ne referim la capacitatea unui actor de a controla și coordona oameni, locuri, evenimente și procese în relațiile internaționale (Flint, 2017) prin aplicarea politicilor în lumea fizică (cu scopul îndeplinirii propriilor deziderate sau prin împiedicarea altora de a le îndeplini pe ale lor) sau prin reprezentări în dimensiunea informațională (cu scopul influențării concluziilor cognitive ale diverșilor actori).

Transformarea geopolitică a secolului al XXI-lea

Într-o lume în care Francis Fukuyama a specificat faptul că ordinea globală este o reprezentare a „sfârșitului istoriei”, nu s-a referit decât la prezumtiva finalitate a progresului umanității în timpul Războiului Rece, la „victoria” hegemoniei politice globale a liberalismului și la hegemonia geopolitică a unipolarității SUA. Cu toate acestea, treptat, au apărut noi provocări, nu reprezentate de actori statali, ci non-statali, care au pus probleme hegemoniei SUA în regiuni cheie, precum Orientul Mijlociu și Nordul Africii. Provocările unor organizații teroriste precum Al-Qaida, care s-au folosit de operațiuni militare pentru a sprijini operațiuni informative (spre deosebire de majoritatea statelor occidentale), care deși nu aveau putere militară mare, au reușit să răspândească mai eficient iluzia influenței și a puterii. O astfel de provocare s-a manifestat prin atentatele de la 11 septembrie 2001, care au dat naștere la Războiul Mondial împotriva Terorismului (cunoscut și sub denumirea de „Războaiele infinite”¹), epuizând puterile economice, politice și militare occidentale. Occidentul a ajuns să fie implicat în anumite războaie, aspect care a avut efecte semnificative asupra echilibrului relativ al puterii, la nivelul relațiilor internaționale din întreaga lume.

Începând cu 2008 și cu războiul ruso-georgian, a devenit evident că actorii statali care contestau hegemonia SUA erau pe cale să revină în geopolitica din contemporaneitate. Evenimente care au avut loc în Europa de Est și Asia de Est au asistat la încercările politicilor SUA de a aborda problematica actorilor contestatari prin diverse „reprezentări” (programul „Asia Pivot” a lui Barack Obama și conceptul de „New Cold War”) și prin încercări de a asigura supremația ordinii unipolare centrist-occidentală a SUA, îndreptată împotriva ordinii multipolare centrist-non-occidentală. Cooley și Nexon (2020) descriu situația ca reprezentând ieșirea SUA din scena hegemoniei mondiale, aspect care trebuie luat serios în considerare, spre a putea fi gestionat. Pe de altă parte, Brooks și Wohlforth (2016) susțin că SUA este mai rezistentă când vine vorba de capacitatea de a gestiona actualele provocări și crize, însă trebuie să se reorienteze și să reanalizeze interesele de bază pentru a evita o suprasolicitare. Kissinger (2015: 371) preciza că „este nevoie de o reanalizare a conceptului balanțelor de putere. Teoretic, balanța de putere ar trebui să fie gestionabilă; practica a dovedit faptul că este foarte dificil să potrivești socotelile unui stat cu cele ale altora și să ajungi la un numitor comun în ceea ce privește limitele.” Deci, pentru fiecare acțiune în mediul relațiilor internaționale există o reacție – o teorie a relativității puterii în geopolitica mondială, conform căreia este necesar ca implementarea politicilor să fie făcută în urma unei analize minuțioase, astfel încât să se poată anticipa reacțiile altor actori.

¹20 Years of “Endless Wars”: The Legacy of 9/11 („20 ani de războaie interminabile: moștenirea lăsată de evenimentele din 9 septembrie 2011”), ISPI, <https://www.ispionline.it/it/publicazione/twenty-years-endless-wars-legacy-911-31622>, 10 septembrie 2021 (accesat la 12 octombrie 2022)

Relevanța imperativelor geostrategice ale lui Brzezinski într-o ordine mondială în schimbare

Biden (2020) își făcea cunoscută intenția de a recupera calitatea SUA de lider mondial. Cu toate acestea, declarația sa pare că trece cu vederea o serie de constrângeri și piedici, atât în plan intern, cât și extern. Când vine vorba despre intenția specialiștilor și decidenților politici de a reglementa în mod pragmatic și gestiona procesele legate de relațiile internaționale, trebuie să se urmărească trei imperative geostrategice, elaborate de Brzezinski, cu un sfert de secol în urmă, când configurația geopolitică și echilibrul de puteri erau cu totul altfel.

Dimensiunile politică și geopolitică sunt interconectate și se influențează/susțin reciproc, în timp ce hegemonia geopolitică a SUA se aliniază și este sprijinită de liberalismul global. Luând în considerare cele mai recente atacuri ale liberalismului asupra fundamentelor civilizației occidentale, în special asupra valorilor și idealurilor care au dus la creșterea influenței și puterii sale mondiale, ostracizarea și conștientizarea, în calitate de concepte ale marxismului cultural, pot genera declinul rapid al Occidentului. Sursa principală a decadenței și degradării influenței și ordinii occidentale are origini interne, precum declinul și prăbușirea imperiilor și civilizațiilor istorice. Europa Centrală și de Est se aliniază din punct de vedere geopolitic la ordinea occidentală, reprezentând un mijloc de a diminua influența rusească. Cu toate acestea, regiunea este mult mai conservatoare din punct de vedere social și cultural și nu împărtășesc același sistem de valori liberale cu Occidentul, fiind percepute ca străine.² Deci războaiele culturale contemporane din Occident, cu identitate politică marxistă, caracterizate de ostracizare și conștientizare vor acționa în mod cert împotriva primelor două imperative geostrategice din interiorul ordinii occidentale de influență americană. De asemenea, actorii care nu au legătură cu cel de-a treilea imperativ îl vor promova.

Și acum, să trecem la elementul din afara imperativelor geostrategice, cel care provoacă transformări la nivelul ordinii mondiale. Mearsheimer (2021) sublinia că niciunei puteri nu îi place să stea și să privească în timp ce altora le crește influența în detrimentul ei. Statele Unite nu doresc să fie martore la ascensiunea ordinii multipolare, în detrimentul ordinii sale unipolare. Deci, s-a văzut nevoită să încerce să oprească sau să limiteze ascensiunea. Când vine vorba despre elaborarea de politici, unul dintre produsele care au reprezentat o soluție a fost raportul RAND, care a prezentat costurile pe care le presupuneau impunerea de sancțiuni asupra Rusiei (din punct de vedere economic, politic și militar), aspect care ar fi putut genera o suprasolicitare a țării. (Dobbins et al., 2019). Strategii diferite sunt adoptate în cazul Chinei și al altor state din lumea din afara cercului occidental. Cu toate acestea, astfel de strategii generează dezechilibre în ordinea mondială, iar prețurile le plătesc toți nu numai actorul care încearcă să impună prețurile, mai ales într-o ordine liberală foarte încheată, care este construită pe multiculturalism și globalizare. Kissinger avertizează cu privire la dezechilibrul care continuă să se intensifice și cu privire la „pericolul absenței unui scop strategic în politica externă a SUA”.³ Politicile și abordările produc o cauză și un efect, care la acest moment se pot observa într-o strategie geopolitică foarte spectaculoasă.

Proгноze pentru procesele de transformare

SUA încearcă să păstreze ordinea unipolară centrist-occidentală, opunându-se actualelor provocări venite din partea ordinii multipolare centriste, din afara Occidentului. Cu toate acestea, punerea în aplicare a acestor imperative geostrategice nu are prea mare succes. Nu pare a avea o agendă de politică externă foarte clară, ci, mai degrabă o dorință de a menține actuala hegemonie geopolitică. Acest aspect este problematic din cauza greutăților și provocărilor de ordin politic, social, economic și militar, pe care Occidentul le întâmpină, ceea ce înseamnă fragilizarea și declinul capacităților și abilităților ordinii occidentale (inclusiv a însăși civilizației occidentale), care se chinuie să supraviețuiască, darămite să prospere.

Conflictele calde și înghețate care au rezultat din acțiunile pe care SUA le-a întreprins pentru a recupera calitatea de lider mondial generează instabilitate, care macină capacitățile și abilitățile de putere *soft* și *hard* a ordinii mondiale. Să luăm exemplul Afghanistanului – eforturile recente au diminuat și mai mult credibilitatea SUA, în calitate de hegemon mondial de necontestat. Acest lucru a avut un efect geopolitic în lanț care a ajuns până la războiul ruso-ucrainean și a generat tensiuni între China și Taiwan. Din aceste motive OPEC (inclusiv aliați ai SUA) a refuzat să se implice financiar și să sprijine politica geo-economică

²Niño, J., *Wokeism Could Provoke a Global Anti-American Backlash*, Mises Institute, <https://mises.org/wire/wokeism-could-provoke-global-anti-american-backlash>, 3 februarie 2022 (accesat la 12 octombrie 2022).

³Secor, L., *Henry Kissinger is Worried About 'Disequilibrium'*, Wall Street Journal, <https://www.wsj.com/articles/henry-kissinger-is-worried-about-disequilibrium-11660325251>, 12 august 2022 (accesat la 12 octombrie 2022).

promovată de SUA împotriva Rusiei – propunerile de plafonare a prețului petrolului. India și alte state nu iau partea SUA când vine vorba de exercitarea de presiuni diplomatice asupra Rusiei și nu acuză Rusia de atacare a Ucrainei. Cel mai probabil, încercările SUA de a pune presiune pe alte state vor genera indignare și vor întâmpina opoziție.

Bibliografie

- Biden, Joseph R. Jr. (2020), *Why American Must Lead Again: Recusing U.S. Foreign Policy after Trump* [De ce America trebuie să fie din nou lider: înfrânarea politicii externe a SUA după Trump]. *Foreign Affairs*, 99 (2), martie/aprilie: 64-76.
- Brooks, S. G. & Wohlforth, W. C. (2016), *America Abroad: The United States' Global Role in the 21st Century* [America în străinătate: rolul mondial al Statelor Unite în secolul al XXI-lea], New York: Oxford University Press.
- Brzezinski, A. (1997), *The Grand Chessboard: American Primacy and its Geostrategic Imperatives* [Marea tablă de șah: întâietatea Americii și imperativele sale geostrategice], New York: Basic Books.
- Cooley, A. & Nexon, D. (2020), *Exit from Hegemony: The Unravelling of the American Global Order* [Încheierea hegemoniei: edificarea asupra ordinii mondiale americane], New York: Oxford University Press.
- Dobbins, J., Cohen, R. S., Chandler, N., Frederick, B., Geist, E., DeLuca, P. Morgan, F. E., Shatz, H. J. & Williams, B. (2019), *Overextending and Unbalancing Russia: Assessing the Impact of Cost-Imposing Options* [Suprasolicitarea și dezechilibrarea Rusiei: evaluarea impactului sancțiunilor], Santa Monica, CA: RAND Corporation, https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB10014.html.
- Flint, C. (2017), *Introduction to Geopolitics* [Introducere în geopolitică], Ediția a treia, Londra: Routledge.
- Kissinger, H. (2015), *World Order* [Ordinea mondială], New York: Penguin Books.
- Mearsheimer, J. J. (2021), *The Inevitable Rivalry: America, China, and the Tragedy of Great Power Politics* [O rivalitate inevitabilă: America, China și tragedia politicii marilor puteri]. *Foreign Affairs*, 100(6), noiembrie/decembrie: 48-58.

IV. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ

Protecția infrastructurilor critice, provocare pentru acțiunea guvernamentală și interguvernamentală la nivel global

Dr. Cosmin DUMITRESCU

Identificarea infrastructurilor critice ca obiective strategice de importanță națională, regională și europeană este primul aspect esențial primar, pe care îl ia în seamă orice strategie de protecție a acestui tip de infrastructură în demersul de construcție a elementelor de strategie și a tacticilor de implementare a acesteia.

În afară de criteriile sectoriale, care împart elementele de infrastructură critică în funcție de apartenența acestora la sectoare delimitate din punct de vedere legal și normativ, cum ar fi energia, transporturile, mediul financiar, industria chimică, apa, securitatea alimentară, sănătatea și spațiul cosmic, infrastructurile critice sunt identificate și cuantificate și în funcție de criteriile de evaluare a impactului pe care o eventuală distrugere ori nefuncționare parțială sau totală a infrastructurilor critice îl are asupra societății atât pe componenta socială, cât și pe cea economică și consecințele de tip situație de urgență sau dezastru pe care le provoacă. În formularea și aplicarea criteriilor de evaluare a acestui impact luăm în considerare aspecte de tipul următor:

- Din perspectiva potențialelor victime pe care le provoacă distrugerea sau punerea în stare de nefuncționare totală sau parțială, capătă semnificație numărul de potențiale persoane decedate și rănite grav, vârsta, funcțiile de responsabilitate pe care acestea le îndeplinesc în cadrul societății și consecințele pe care lipsa lor le are asupra funcționării imediate a instituțiilor, respectiv entităților pe care decedații sau răniții nu le mai pot coordona.
- Impactul economic este tipul de consecință cel mai ușor vizibil în societate în momentul în care protecția infrastructurilor critice eșuează, însă după cel al numărului și poziției victimelor. Pierderile economice cauzate de distrugerea unor infrastructuri critice sunt semnificative nu numai prin quantumul lor, care poate fi evaluat relativ rapid, cât prin reacția de domino a pierderilor care apar pe orizontală și pe verticală la toate elementele economice legate în rețea de infrastructurile distruse sau nefuncționale. Sunt relevante daunele la componentele de sistem în domenii ca acela al alimentării cu energie, al comunicațiilor, financiar-bancar sau transporturi – vedem astăzi cât de afectată este Ucraina de distrugerile obiectivelor de infrastructură critică energetică provocate de agresiunea militară ilegală a Rusiei.
- Siguranța economică este un criteriu legat de impactul direct economic al distrugerii unei infrastructuri critice și ține de potențiala apariție a unui pericol grav sistemic la nivelul unor ramuri întregi de activitate și cu consecințe drastice în sectoarele colaterale. De exemplu, în cazul distrugerii reactorului nuclear de la Fukushima în Japonia, ca urmare a unui cutremur și a unui tsunami, consecințele dezastruoase nu au vizat numai sistemul energetic național japonez, asupra căruia catastrofa naturală și tehnologică a avut un impact economic național dezastruos prin pierderi importante ale beneficiarilor de energie electrică, dar a vizat și aspecte de securitate economică sistemică, din cauza consecințelor apărute pe piața financiară atât în Japonia, cât și la nivel global. Bursa de la Tokyo a suferit enorm la toate activele tranzacționate, pierderile financiare lovind toate companiile listate la bursa respectivă, ale căror acțiuni nu au fost imediat blocate de la tranzacționare. În prezent sesizăm amenințările cauzate de vulnerabilitățile apărute prin purtarea de ostilități armate în jurul centralei nucleare ucrainene de la Zaporije.

- Siguranța economică este un criteriu legat de impactul direct economic al distrugerii unei infrastructuri critice și ține de potențiala apariție a unui pericol grav sistemic la nivelul unor ramuri întregi de activitate și cu consecințe drastice în sectoarele colaterale. De exemplu, în cazul distrugerii reactorului nuclear de la Fukushima în Japonia, ca urmare a unui cutremur și a unui tsunami, consecințele dezastruoase nu au vizat numai sistemul energetic național japonez, asupra căruia catastrofa naturală și tehnologică a avut un impact economic național dezastruos prin pierderi importante ale beneficiarilor de energie electrică, dar a vizat și aspecte de securitate economică sistemică, din cauza consecințelor apărute pe piața financiară atât în Japonia, cât și la nivel global. Bursa de la Tokyo a suferit enorm la toate activele tranzacționate, pierderile financiare lovind toate companiile listate la bursa respectivă, ale căror acțiuni nu au fost imediat blocate de la tranzacționare. În prezent sesizăm amenințările cauzate de vulnerabilitățile apărute prin purtarea de ostilități armate în jurul centralei nucleare ucrainene de la Zaporoje.
- Suferința fizică cauzată de distrugerea unei infrastructuri critice este un indicator important în identificarea infrastructurilor critice, aceasta fiind una dintre potențialele cauze de apariție ale altor indicatori cu potențial de influențare sistemică negativă mult mai mare. Așadar, suferința fizică a persoanelor, gradul de suferință și numărul de persoane afectate fie imediat, fie subsecvent, pe termen scurt, mediu și lung, este relevantă, de exemplu, pentru distrugerea unor capacități nucleare care, prin impactul provocat de radiațiile radioactive pot cauza suferințe fizice la un număr foarte mare de persoane, pe un termen foarte lung. La fel poate fi catalogată și aducerea în stare de nefuncționare a unor elemente de infrastructură medicală, în aglomerări urbane de orice mărime, inducerea lipsei capacităților de acordare de asistență medicală având potențialul de a produce suferințe fizice însemnate pentru grupurile sociale care depind de infrastructura critică medicală și de serviciile de urgență din teritoriul alocat respectivelor infrastructuri.
- Nivelul de perturbare a vieții cotidiene poate părea un element mai puțin important în cazul distrugerii unor infrastructuri critice, însă acest aspect este esențial, prin efectul de domino declanșat atât pe componenta psihologică socială de grup și individuală, cât și pe componenta economică prin amănările și blocajele care apar la toate activitățile economice.
- Încrederea în instituțiile publice și private responsabile pentru securitatea, siguranța și sănătatea publică este unul dintre cei mai importanți indicatori în baza cărora infrastructurile pot fi catalogate ca fiind critice sau nu. În fapt terorismul internațional vizează distrugerea infrastructurilor critice vizând în primul rând subminarea încrederii populației în instituțiile publice și în stat. Viața socială și economică a națiunilor și a indivizilor ce le compun depinde de serviciile publice puse la dispoziție de state prin instituțiile lor care asigură exercitarea drepturilor subiective în condiții de securitate și siguranță. Lipsirea populației de aceste servicii publice elementare conduce automat la lipsa încrederii în capacitatea statelor de a oferi cetățenilor condițiile de viață necesare.
- Sănătatea publică constituie unul dintre cele mai importante elemente care decid în privința clasificării unor infrastructuri ca fiind critice. Calcularea impactului pe care distrugerea infrastructurilor îl are asupra sănătății publice este relativ ușor de realizat, dacă obiectivul este numai de a decide în legătură cu caracterul critic al infrastructurilor. Blocarea unor infrastructuri cu consecința lipirii populației de serviciile medicale profilactice, de urgență și de asistență, ori crearea factorilor favorizanți pentru crearea unor epidemii și pandemii prin distrugerea sau împiedicarea funcționării unor infrastructuri, sunt factori de natură să indice calitatea de infrastructură critică a elementelor strategice a căror distrugere poate avea astfel de consecințe. Toate aceste aspecte au fost evidențiate, din nefericire cu pregnanță, în prima perioadă de gestionare a pandemiei de COVID19.

- Impactul asupra siguranței statului în caz de distrugere sau nefuncționare temporară sau definitivă arată cu precizie calitatea de infrastructură critică a unui element sistemic de infrastructură. Scăparea de sub control a unor elemente din sistemele energetice naționale, lipsirea de alimentare cu energie, paralizarea transporturilor, împiedicarea funcționării la parametri normali a sistemului de apărare civilă sau militară, blocarea prelungită a sistemelor financiar-bancare naționale, pot fi exemple ilustrative ale consecințelor cu efecte dezastruoase care pun în pericol însăși securitatea statelor, amenințările interne și externe putând să se materializeze cu mare ușurință în situația în care infrastructurile critice naționale nu mai funcționează, chiar și pentru intervale de timp foarte scurte.
- Consecințele negative potențiale asupra apărării naționale sunt indicatori decisivi de atribuire a caracterului de infrastructură critică tuturor acelor infrastructuri, care, prin distrugerea sau nefuncționarea lor corectă, pot cauza punerea în pericol a națiunilor. În lipsa funcționării sistemelor de monitorizare a spațiului aerian și naval ori a frontierelor terestre, un stat națiune poate oricând să fie victima unei agresiuni armate externe și interne. De asemenea, dacă infrastructura sistemelor de securitate naționale interne nu funcționează corect, activitatea specifică agențiilor de securitate internă și intelligence este împiedicată ori, cel puțin, lipsită de eficiență, în acest caz pericolele putând afecta însăși capacitatea de apărare națională.
- Consecințele asupra instituțiilor publice în ipoteza distrugerii unei anumite infrastructuri sunt o altă măsură pe care autoritățile trebuie să o ia în considerare în demersul de atribuire a calității de infrastructură critică la nivel legislativ și normativ. Gradul în care distrugerea unor infrastructuri poate cauza funcționarea întârziată, nefuncționarea, lipsirea de eficiență, scăderea randamentului, decredibilizarea instituțiilor statelor, este un indicator definitoriu pentru caracterul de infrastructură critică.
- Violarea teritoriului național ca o consecință directă sau indirectă a distrugerii ori nefuncționării unor elemente de infrastructură din sistemele de securitate militare și civile ale unui stat, este un indicator valoros în cadrul activității de determinare a caracterului de infrastructură critică. Acest indicator nu privește numai situațiile create prin agresiuni militare de tipul invaziilor, ci și cazurile mult mai frecvente când infrastructuri ale autorităților de frontieră devin nefuncționale din diferite motive, prilejuind astfel traversarea ilegală a frontierei de către persoane care pot atenta la siguranța publică prin acte criminale tipice crimei organizate sau chiar prin acte de terorism, așa cum s-a întâmplat în ultimii ani în Europa. Asigurarea calității, eficienței și integrității infrastructurii de securizare a frontierelor naționale este criteriul tehnic de bază pentru a fi acceptat ca stat membru al Spațiului Schengen, România îndeplinind cu succes acest obiectiv dificil.
- Capacitatea de ultragiure a opiniei publice și producerea unui fenomen de panică în urma distrugerii unei infrastructuri o califică pe aceasta ca fiind critică. Astfel de efecte pot produce în aval un impact important asupra funcționării instituțiilor democratice supuse unor presiuni din partea tulburărilor ordinii sociale cauzate de panică și de consecințele sociopolitice apărute la nivelul opiniei publice și a formațiunilor civice și politice. În aceste situații intervine și un anumit tip de impact negativ asupra moralei naționale a unui stat aflat în criză din cauza distrugerii unor infrastructuri critice și a consecințelor psihologice și sociopolitice apărute.
- Pierderea credibilității unor mărci comerciale sau industriale naționale în urma distrugerii unor infrastructuri critice reprezintă un indicator important în procesul de evaluare a rezistenței infrastructurilor. Chiar dacă privește un aspect de imagine a unor entități, de regulă, din sectorul privat, decredibilizarea unor mărci și produse importante pentru o națiune sau pentru o regiune ori sector de activitate poate avea consecințe dezastruoase asupra mediului de afaceri, economiei și chiar asupra credibilității autorităților care au dispus utilizarea unor produse a căror calitate este pusă la îndoială prin apariția unor situații de urgență.
- Impactul geopolitic posibil al distrugerii unor infrastructuri dă posibilitatea autorităților naționale de a stabili dacă acestea sunt critice sau nu pentru statul respectiv.

Administrația Statelor Unite ale Americii, țară care oferă un model foarte bun de management al infrastructurilor critice, prin *Strategia Națională pentru Securitate Internă* emisă de Departamentul pentru Securitate Internă al Statelor Unite¹ a identificat și reglementat unsprezece sectoare considerate critice la care au fost adăugate cinci domenii denumite inițial *resurse-cheie*, după cum urmează:

- hrana și agricultura;
- apa;

- sănătatea publică;
- serviciile de urgență;
- bazele industriei de apărare;
- informațiile și telecomunicațiile;
- energia;
- transporturile;
- sistemul bancar și financiar;
- industria materialelor periculoase și industria chimică;
- serviciile poștale și de expediții;
- monumentele și simbolurile naționale;
- centralele nuclear-electrice;
- barajele și instalațiile de îndiguire;
- clădirile guvernamentale;
- patrimoniul comercial de bază (comercial și manufacturier critic).

Prin *Planul National de Protecție a Infrastructurilor*, Departamentul pentru Securitate Internă al Statelor Unite ale Americii a reglementat înființarea și funcționarea unei structuri naționale care integrează toate resursele instituționale și materiale desemnate pentru protecția infrastructurilor critice, în care implică atât sectorul privat și guvernele statelor, autoritățile teritoriale și locale, cât și organizațiile non-guvernamentale și guvernul federal. Prin același plan național², sunt desemnate agențiile guvernamentale responsabile pentru construirea și implementarea politicilor de protecție a infrastructurilor critice, împreună cu toți ceilalți actori de la nivel federal, statal și local.

În cadrul G7, grupul celor șapte state cu cel mai înalt nivel de industrializare, preocupările pentru protecția infrastructurilor critice au pornit de la faptul că cea mai mare parte din infrastructurile din aceste state sunt comandate și gestionate prin sisteme informatice. În consecință, în cadrul unui document³ în care toate părțile se angajează să își armonizeze procedurile de management al sistemelor de protecție pentru infrastructurile critice după un set de bune practici destinate optimizării sistemelor de protecție a infrastructurilor informatice critice, sunt identificate sectoarele și este definit conceptul de infrastructură critică, aceasta putând fi:

- o organizație, chiar și de administrație publică, dotată cu propriile sale structuri fizice și informatice, sisteme, rețele, servicii și patrimoniu;
- o organizație cu o importanță majoră pentru viața economică, politică și socială a unei națiuni, care, în eventualitatea distrugerii, suspendării ori blocării funcționării normale poate determina apariția unor consecințe negative însemnate asupra vieții sociale, sănătății și siguranței publice, dezvoltării economice și funcționării statului.

În același ghid de bune practici al G7 sunt menționate următoarele sectoare catalogate ca infrastructuri critice: energia – gaze naturale, petrol, electricitate etc., tehnologia informațiilor și comunicațiilor, finanțele, sănătatea publică în care sunt cuprinse și infrastructura privitoare la hrana și alimentarea cu apă a populației și obiectivelor economice, transporturile și instalațiile logistice specifice aviației civile, căilor ferate, căilor rutiere, guvernul și administrația publică și organizațiile de asistență în situații de urgență pentru asigurarea protecției și salvării victimelor, pompieri și alte structuri civile și militare cu competențe în aceste domenii.

Uniunea Europeană a urmat exemplul tuturor statelor membre și, pe modelul Statelor Unite ale Americii, a publicat în anul 2006 un document⁴ cu rangul de directivă a Comisiei Europene, prin care identifică și definește infrastructurile critice europene și face o evaluare a necesităților de îmbunătățire a măsurilor și procedurilor de protecție a acestora. În cadrul textului directivei, Comisia Europeană a delimitat unsprezece sectoare care gestionează infrastructuri critice după cum urmează:

- energia, care cuprinde infrastructurile prin care se gestionează sectoarele de producție și transport de petrol și gaze naturale, rafinare, tratament, depozitare și distribuire prin rețeaua de conducte;

¹Homeland Security Council, *National Strategy for Homeland Security*, October 2007, accesat în 27.05.2016 la http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/nat_strat_homelandsecurity_2007.pdf.

²Department of Homeland Security, *National Infrastructures Protection Plan*, 2009, accesat în 27.05.2016 la http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/NIPP_Plan.pdf.

³Best Practices for Improving Critical Information Infrastructures Protection in Collaboration of Governmental Bodies with Operators of Critical Information Infrastructures, *Concluzii G7*.

⁴Directiva 2006/787/EC privind identificarea și definirea infrastructurilor critice europene și evaluarea necesităților de îmbunătățire a măsurilor și procedurilor de protecție, Bruxelles 12.12.2006.

- industria nucleară prin infrastructura de producție, depozitare și procesare a substanțelor nucleare;
- tehnologia informației și a comunicațiilor, care cuprinde un număr deja foarte mare de infrastructuri ca: instalațiile pentru protecția sistemelor și rețelelor informatice, sistemele de control și instrumentele de automatizare, rețeaua internet, instalațiile de telecomunicații fixe și mobile, instalațiile pentru comunicații radio și de navigare, infrastructura de comunicație prin sateliți și emisia de informare în masă de tip radio-tv;
- apa prin infrastructura de alimentare cu apă potabilă, controlul calității și cantității apei;
- alimentația prin infrastructura de furnizare și preservare a condițiilor standard de siguranță și securitate alimentară;
- sistemul financiar prin infrastructura dedicată sistemelor informatice de plată și autorizare a operațiunilor financiare și sistemele de reglementare și control ale piețelor financiare;
- transporturile prin infrastructura de transport rutier, feroviar, aerian, fluvial și maritim;
- sectorul industriei chimice prin infrastructura de producție, depozitare și procesare a substanțelor chimice și prin rețelele de transport prin conducte a substanțelor chimice;
- spațiul cosmic prin toată infrastructura de telecomunicații și apărare ale tuturor statelor cu astfel de capacități și structurile de cercetare în care pot fi regăsite elemente de risc de la oricare alt sector descris mai sus.

Prin alăturarea în cadrul unei analize comparative a sectoarelor desemnate ca sisteme de infrastructuri critice în Statele Unite ale Americii, de grupul celor șapte cele mai industrializate state ale lumii și de Uniunea Europeană, putem observa cu ușurință similitudini între sectoarele considerate esențiale pentru societate oriunde în lume, ceea ce conduce spre o abordare aproape comună la nivel global.

În cazul Uniunii Europene lipsesc mai multe sectoare care sunt prezente în celelalte două abordări pentru faptul că, neavând o relevanță la nivel transnațional, ci numai la nivel național al statelor membre, nu au mai fost considerate sectoare critice pentru întreaga Uniune Europeană. Astfel, între sectoarele care nu se regăsesc în strategia de protecție a infrastructurilor critice ale Uniunii Europene se numără structurile guvernamentale, transporturile și expedițiile și serviciile de urgență pe care le menționează atât ghidul de bune practici al G7, cât și strategia de protecție a infrastructurilor critice ale Statelor Unite ale Americii, și nici monumentele și simbolurile naționale, sistemul industriei de apărare, infrastructurile comerciale și industria manufacturieră critică, pe care le regăsim numai la Statele Unite ale Americii fiind specifice abordărilor naționale. Pe de altă parte, în cazul sistemului american și în bunele practici ale G7 nu există corespondențe de reglementare ca infrastructuri critice cele legate de spațiul cosmic și de cercetare științifică, elemente pe care Uniunea Europeană le prioritizează prin reglementarea lor la nivel european cu statut de infrastructuri critice. În recomandarea bunelor practici pentru protecția infrastructurilor critice G7 nu include sectoarele de infrastructură care gestionează alimentarea cu apă, industria materialelor nucleare, securitatea alimentară, industria chimică, spațiul cosmic și infrastructura de cercetare științifică.

În lumina provocărilor de securitate cu care se confruntă România atât din cauza amenințărilor și presiunilor directe efectuate de agresiunea militară a Federației Ruse asupra Ucrainei, la o distanță relativ mică de frontierele României, cât și din cauza amenințărilor și vulnerabilităților specifice războiului hibrid purtat de mai multe puteri ale lumii prin mijloace informatice care pot oricând declanșa atacuri grave asupra infrastructurilor critice, țara noastră este practic obligată să edicteze, să implementeze și să integreze un sistem de măsuri de protecție și de mijloace de realizare a acestora pentru a contracara riscurile și pentru a neutraliza orice atac și amenințare împotriva oricărui tip de infrastructură critică, cooperarea interinstituțională locală, regională, națională, macro regională, europeană și internațională fiind absolut necesară.

V. FEDERAȚIA RUSĂ

De ce Vladimir Putin este dictator?

Prof.univ.dr. Nicolae RADU

Cât de adevărate sunt afirmațiile fostului ambasador german la Moscova, Rüdiger von Fritsch, potrivit căruia: „Putin vrea să schimbe ordinea mondială. Ne-a cerut să stăm în genunchi, ca să poată avea mai multă influență în Europa”?¹ Cine avea și cine are interesul ca Ucraina să facă parte din arhitectura europeană conectată la Alianța NATO? Să fie un motiv pentru război extinderea continuă a NATO sau destabilizarea Rusiei? Cum a fost posibil ca președintele rus Vladimir Putin să fie scos din „lista de prieteni” a șefilor de stat din UE, după o posibilă formulă aplicată și în cazul liderului libian Muammar Al-Gaddafi?! Deschide promovarea lui Vladimir Putin ca dictator – după Iosif Vissarionovici Stalin, fostul dictator al URSS – drumul spre pace?

Arta războiului insistă pe cultivarea răbdării și pe cunoașterea punctelor slabe și a punctelor tari cu privire la un posibil inamic! Ce înseamnă dictator? Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române, dictatorul este definit drept un „conducător de stat care dispune de puteri politice nelimitate”², iar la figurat o „persoană autoritară, care își impune punctul de vedere, voința, sinonim cu tiran sau despot”³. Vladimir Putin poate fi înscris în galeria conducătorilor de stat catalogați ca dictatori, precum Adolf Hitler, cancelar german, Mao Zedong, lider chinez, Saddam Hussein, președintele Irakului, Nicolae Ceaușescu, președintele României etc.

Ce îl desemnează pe Vladimir Putin drept dictator? Suprimarea brutală a mișcărilor progresiste, nerespectarea drepturilor omului, lipsa alegerilor democratice – caracteristici ale unei dictaturi, să fie specifice și pentru liderul rus de la Kremlin? Cât de mult legitimează războiul din Ucraina reconfigurarea pieței europene? Cât este nevoie de pace, cât este nevoie de profit? Înlăturarea președintelui rus de la Kremlin este considerată, poate în mod mult prea pripit, o problemă ce ține de timp! Dar cine dorește această înlăturare?

Din perspectiva intereselor, restabilirea statutului de mare putere și extinderea sferei de influență pe care Rusia le-a pierdut în urmă cu 31 de ani, odată cu destrămarea URSS, reprezintă un motiv pentru războiul din Ucraina, dar și un argument pentru ca președintele rus Vladimir Putin să fie „indexat” ca dictator?

Despre președintele rus se poate spune orice, inclusiv că este „lider uns cu toate alifiile”! Profilul psihologic al președintelui rus este unul complex! „Putin își pregătește toți pașii! Putin a fost ofițer de informații! Este un șablon care nu se pierde! Ești învățat să gândești într-o anumită paradigmă, să îți pregătești un plan de acțiune și să îi dai drumul când se întrunesc condițiile prielnice pentru a ajunge cât mai aproape de reușită!

¹<https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/putin-nu-e-nebun-cum-cred-oamenii-ne-ar-fi-prea-usor-daca-ar-fi-asa-interviu-cu-fostul-ambasador-al-germaniei-la-moscova.html>, accesat la 04.11.2022

²Dicționarul Explicativ al Limbii Române, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998

³Idem

Putin gândește în acest fel! La orice pas făcut de Occident, Putin răspunde prompt”⁴. În acest cadru de analiză psihologică, aprecierea fostului ambasador german la Moscova, Rüdiger von Fritsch, cu privire la Vladimir Putin, obligă la o cunoaștere obiectivă: „Putin nu este nici nebun, nici dereglat mintal, nici irațional. Asta ne-ar face sarcina mult prea ușoară. Trebuie să acceptăm că el trăiește, decide și acționează conform unei gândiri diferite. Trebuie să înțelegem acest lucru, ca să-i putem face față”⁵.

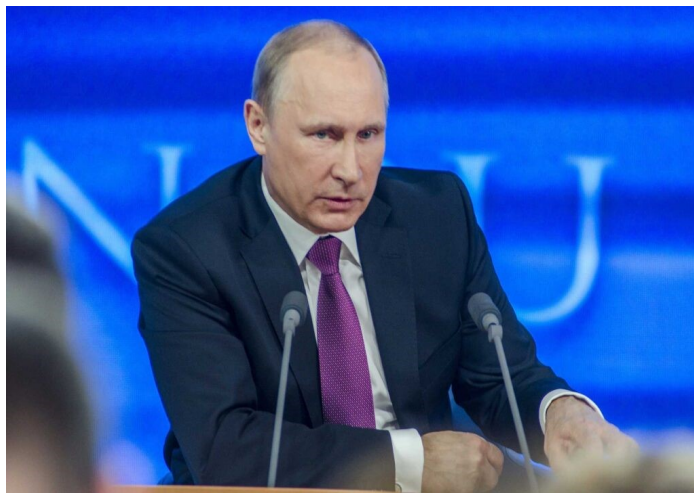
Vladimir Putin conduce Rusia de 23 de ani, „mapa profesională” a acestuia fiind marcată inclusiv prin activități de spionaj desfășurate între anii 1985-1989, cu misiuni în Republica Democrată Germană (RDG). Absolvent al Universității de Drept din Leningrad, maestru de judo, vorbitor de trei limbi străine, Vladimir Putin a fost desemnat de prestigioasa revistă „Time”, „personalitatea anului 2007” pentru extraordinara pricepere de lider și pentru că a redat Rusiei demnitatea și forța politică pe plan internațional.⁶

Cum este posibil ca un lider cu o puternică influență în Ordinea Mondială să fie reconsiderat drept dictator? Cât de importantă este „demonizarea” unui lider? Bătălia pentru controlul resurselor și acapararea piețelor de desfacere asigură nevoia de democrație pentru Ucraina sau pentru Europa?

În prezent, Vladimir Putin ocupă pentru a patra oară funcția de președinte al Federației Ruse. Acesta a devenit președinte interimar al Rusiei la 31 octombrie 1999, după demisia președintelui Boris Elțin. În 2000, Vladimir Putin a câștigat alegerile prezidențiale. În 2004, acesta a fost reales președinte pentru al doilea mandat. Din cauza limitei prevăzute de Constituție, Vladimir Putin nu a putut candida pentru un al treilea mandat prezidențial consecutiv, în 2008. După victoria succesorului sprijinit de el, Dmitri Medvedev, Putin a fost numit de acesta prim ministru al Rusiei. Putin a ocupat această funcție în intervalul mai 2008-martie 2012. În urma alegerilor din 2012, Vladimir Putin a devenit pentru alți șase ani președinte al Federației Ruse (în urmă modificării Constituției). În 18 martie 2018, Vladimir Putin a fost reales în funcția de președinte al Rusiei, tot pentru un mandat de șase ani. Teoretic, acesta ar putea sta la Kremlin până în 2036.⁷

Fără să îndemn la atitudini neconforme cu respectul față de adevăr și față de lege, este bine să nu uităm că un spion se remarcă prin sânge rece și loialitate față de propria țară! „Vladimir Putin este cunoscut drept un om de informații, un om realist, devotat Rusiei, partiturile sale mergând de la o analiză la obiect, bazată pe fapte, făcută într-un stil rece, până la prezentarea unui plan de amploare pentru Rusia viitorului”⁸. Preocuparea Rusiei este însăși Rusia⁹. Cine crede ca Vladimir Putin nu se gândește la Rusia? Pe cine deranjează acest lucru atât de mult încât agresivitatea a înlocuit diplomația? Ce înseamnă un spion care își trădează țara? Ce înseamnă un președinte care își abandonează poporul?

Dacă fostul cancelar german Angela Merkel „a unit cu mult calm un întreg continent într-o epocă în care țările devin tot mai scindate”¹⁰, „Putin și oamenii săi vor să reconstruiască Rusia, să îi dea alură de mare putere cu influență mondială.”¹¹ Plantarea steagului rusesc cu vulturul bicefal pe fundul mării polare, la sfârșitul verii anului 2007, este „un gest plin de grandoare, prin care se revendică faptul că platforma continentală a Rusiei – cu toate bogățiile subterane – se extinde până la pol”.¹²

Președintele Rusiei Vladimir Putin. Image credit: Pixabay

⁴Idem

⁵<https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/putin-nu-e-nebun-cum-cred-oamenii-ne-ar-fi-prea-usor-daca-ar-fi-asa-interviu-cu-fostul-ambasador-al-germaniei-la-moscova.html>, accesat la 04.11.2022

⁶Stumer, Michael, *Putin și noua Rusie*, Editura Litera Internațional, București, 2009

⁷Taras B., Ignatenko, *Actorii invaziei din Ucraina. De la Zelenski la Zalatov, via Putin*, Editura Neverland, 2022

⁸Stumer, Michael, *Op.cit.*

⁹Trenin, Dimitri, *Russia Redefines Itself and Its Relations with the West [Rusia se redefineste și își redefineste relațiile cu Occidentul]*, „The Washington Quarterly”, 2007

¹⁰Marton, Kati, *Doamna Cancelar. Remarcabila odisee a Angelei Merkel*, Editura Litera, București, 2022

¹¹Stumer, Michael, *Op.cit.*

¹²Idem

Cine dorește să destabilizeze Europa?

Trolii/„postacii” cu scopuri mai mult sau mai puțin strategice, interesați poate de prelungirea unui război, inclusiv informațional, prin promovarea unor mesaje agresive, distribuie informații greu de probat, cu privire la faptul că președintele rus Vladimir Putin ar avea boala Parkinson și cancer pancreatic, deși, potrivit directorului CIA, William Burns, „nu există informații că Vladimir Putin are o sănătate șubredă”.¹³

Cine se află în spatele promovării știrilor false – *fake news*?

Strategul militar Sun Tzu oferă adevărate lecții cu privire la folosirea terenului și a condițiilor meteo în propriu avantaj, utilizarea spionilor, dar și la realizarea și păstrarea alianțelor! Câți dintre cei implicați în războiul din Ucraina țin seamă de adevăratele interese care au declanșat, în numele democrației, bătălia pentru controlul resurselor?

Cine pierde și cine câștigă de pe urma războiului din Ucraina?

Să fie întâmplătoare „deschiderea” UE pentru noi furnizori de gaz? Subminarea de către alianțe cunoscute sau secrete a poziției Rusiei de lider pe piața europeană a gazelor nu poate fi neglijată! Traseul livrărilor de energie a fost redesenat odată cu invazia Ucrainei. Regimul sancțiunilor UE asupra Rusiei, principalul furnizor de gaz în Europa, până la începerea războiului, a condus la încetarea până la 90% a importurilor rusești.

China își face simțită deja prezența între exportatorii importanți de gaz pentru Europa, prin contracte derulate de grupurile de afaceri JAVO și SINOPEC, asigurând circa 7% din consumul de gaz al țărilor din UE. De reținut este și faptul că alianțele nu se uită ușor! China cumpără gaz lichefiat (GPL) din Rusia, în timp ce își crește exportul de gaz pentru Europa, livrările ajungând la un maxim istoric. Intervenind în mod legitimat pe piața europeană ca furnizor de „energie de urgență”, SUA a devenit principalul exportator de GPL din lume. Aproximativ 68% din exporturile de GPL din SUA au mers în Europa în prima jumătate a anului 2022, față de doar 35% în 2021.

În condițiile în care „UE și Statele Membre sunt unite în sprijinul lor de neclintit pentru Ucraina și condamnă cu fermitate agresiunea militară neprovocată și nejustificată a Rusiei”¹⁴, cu ocazia „Forumului de Pace de la Paris”, din perioada 11-12 noiembrie 2022, mai mulți lideri au solicitat negocieri imediate pentru oprirea războiului între Rusia și Ucraina! Să fie întâmplător faptul că după aproape 270 de zile de la declanșarea războiului, americanii cer negocieri cu Rusia? Pe cine supără alternativa pentru pace?

În acest context, de ce a fost nevoie ca ministrul român al apărării să își prezinte demisia în urmă afirmației că „războiul vă mai continua, singura șansă a păcii poate să fie negocierea cu Rusia”? Președintele României sublinia că poziția ministrului apărării contravine poziției oficiale a României, a Uniunii Europene și a Alianței NATO, sugerând ca acesta să consulte „revistă prese” cu atât mai mult cu cât nimeni nu poate face înțelegeri cu teritoriile Ucrainei și peste capul Ucrainei! În mod mai mult sau mai puțin explicabil, declarațiile ministrului român au deranjat și opoziția care nu a întârziat să aprecieze că încurajarea negocierilor cu Ucraina „amplifică propaganda rusească și aduce prejudicii parteneriatelor României cu UE și NATO”!¹⁵

Cum poate fi explicat faptul că Administrația Biden încurajează negocierile pentru pace cu Rusia, chiar dacă președintele Vladimir Putin nu este înlăturat de la putere? Cine se va alinia în fața unui posibil nou calcul strategic? Cum vă fi răsplătită loialitatea României? Ce învățăm din psihologia politică? De ce de cele mai multe ori, trădătorii de țară primesc iertarea stăpânilor, inclusiv cetățenii străini, în timp ce dictatorii sunt executați?

„O națiune poate supraviețui în pofida neghiobilor sau chiar a celor ambițioși. Dar nu poate supraviețui trădării din interior. Un inamic aflat în fața porților este mai puțin înspăimântător, deoarece își arborează stindardul pe față. Însă trădătorul se mișcă liber printre cei dinăuntru.

¹³William Burns, în, <https://www.bbc.com/news/world-europe-62246914>, accesat la 29.10.2022

¹⁴<https://www.consiliu.europa.eu/ro/policies/eu-response-ukraine-invasion>, accesat la 07.11.2022

¹⁵<https://www.mediafax.ro/politic/vasile-dincu-este-la-palatul-victoria-pentru-discutii-cu-premierul-nicolae-ciucu-21247101>, accesat la 19.10.2022

Trădătorul nu pare deloc trădător; el le vorbește victimelor cu accent familiar și le împrumută înfățișarea și argumentele. El erodează sufletul unei națiuni. Lucrează sufletul unei națiuni. Lucrează în secret și neștiut, la adăpostul nopții, la subminarea pilonilor cetății. Un ucigaș este mai puțin temut. Trădătorul este năpastă!”

Cine încurajează schimbarea? Un trădător sau un dictator?

Atacul la persoană și manipularea opiniei publice nu rezolvă problema războiului! Cine are de câștigat promovând sintagma „Vladimir Putin este un dictator”? Ce se întâmplă, însă, dacă începând de mâine, Vladimir Putin este redefinit de Marile Puteri, din postura de dictator în cea de lider preocupat de soarta țării sale? Să nu uităm niciodată afirmația premierului englez Winston Churchill: „nu există prietenii și dușmăniile veșnice, ci numai interese veșnice”!

Bibliografie

- Dicționarul Explicativ al Limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998;
Marcus Tullius Cicero, *Philippicae - Filipice*, vol I, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2019;
Marton, Kati, *Doamna Cancelar. Remarcabila odisee a Angelei Merkel*, Editura Litera, București, 2022;
Olson, James, *Cum să prinzi un spion. Artă contraspionajului*, Editura Meteor Press, București, 2020;
Predoiu, Silviu, „InSecuritate”, în, www.alephnews.ro, accesat la 04.11.2022;
Predoiu, Silviu, în <https://www.facebook.com/profile.php?id=100010756473751>, accesat la 21.01.2022;
Stumer, Michael, *Putin și noua Rusie*, Editura Litera Internațional, București, 2009;
Ignatenko, Taras B., *Actorii invaziei din Ucraina. De la Zelenski la Zalatov, via Putin*, Editura Neverland, 2022;
Trenin, Dimitri, *Russia Redefines Itself and Its Relations with the West*, în, “The Washington Quarterly”, 2007;
Burns, William, în, <https://www.bbc.com/news/world-europe-62246914>, accesat la 29.10.2022.

Pagini web

- <https://www.mediafax.ro/politic/vasile-dincu-este-la-palatul-victoria-pentru-discutii-cu-premierul-nicolae-ciuca-21247101>, accesat la 19.10.2022;
<https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/putin-nu-e-nebun-cum-cred-oamenii-ne-ar-fi-prea-usor-daca-ar-fi-asa-interviu-cu-fostul-ambasador-al-germaniei-la-moscova.html>, accesat la 04.11.2022;
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-response-ukraine-invasion>, accesat la 07.11.2022.

¹⁶Marcus Tullius Cicero, *Philippicae - Filipice*, vol I, Editura Universitatii „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2019

V. FEDERAȚIA RUSĂ

Rusia și Convenția de la Montreux - dominarea completă a Mării Negre

Dr.ing. Stelian TEODORESCU

„Lucrurile care ne produc suferință, ne educă.”

Benjamin Franklin

Marea Neagră, zonă de un interes deosebit pentru Rusia și China într-o competiție acerbă cu alți jucători geostrategici sau pivoți geopolitici

În debaterile și analizele făcute intens la nivel internațional în ceea ce privește evoluțiile în Zona Mării Negre¹, se face referire în mod accentuat la statele riverane, precum: România, Bulgaria, Turcia, Georgia, Ucraina și Federația Rusă. Nu trebuie însă, să ometem că se face referire prin anumite surse de informare și la R. Moldova, deoarece granița ei de sud se întinde până aproape de Marea Neagră, ieșirea la mare realizându-se prin limanul² Nistrului și fluviul Dunărea. Studiile făcute în diverse domenii nu se rezumă numai la aceste state enumerate anterior, ci se face referire și la Armenia și Azerbaidjan, state care aparțin aceleiași regiuni extinse, dar fără a avea ieșire la Marea Neagră, într-un astfel de context vorbindu-se de o Zonă Extinsă a Mării Negre.

Începând cu anul 2014, mediul de securitate din ZMN s-a deteriorat semnificativ și avem de-a face aici din ce în ce mai intens cu o reafirmare, mai ales a dorinței Rusiei de a controla din nou fostele sale zone de influență.

Pentru Rusia, Marea Neagră are o importanță strategică vitală pentru menținerea puterii și influenței sale globale și nu este deloc dispusă să fie superficială în tot ceea ce face pentru impunerea propriilor interese în această regiune.

Intensificarea eforturilor și acțiunilor desfășurate de Rusia, pentru introducerea progresivă și accelerată a regiunii Mării Negre în sfera sa de influență și dominație accentuată, se dovedește a fi foarte importantă pentru realizarea obiectivului său strategic de impunere la nivel regional și internațional a statutului de putere mondială, esențial în competiția cu SUA, NATO, UE, China și alți actori internaționali. Actuala strategie a Rusiei este una specifică viziunii de intensificare a acțiunilor de consolidare a poziției de lider al polului de putere Euroasiatic. Într-un astfel de context, prin implementarea în regiunile de interes, a actualei sale politici externe și prin desfășurarea unor acțiuni diverse în planul securității pe scena internațională, Moscova acordă o importanță extraordinară ZMN.

În același context cu intenția și acțiunile Rusiei, China face și ea dovada unei prezențe semnificative în regiune, mai ales în plan economic, neomițând a avea anumite niveluri de implicare și în plan politic și în mediile serviciilor secrete/de informații. Printr-o astfel de „ofensivă”, China recunoaște potențialul regiunii și manifestă interes pentru diverse domenii. Aceasta continuă să acționeze semnificativ în regiune atât prin inițiativa Belt and Road (BRI), ce în martie 2022 înregistra un număr de 147 de țări prin semnarea unui Memorandum de Înțelegere (MoU), cât și prin actualul format „15+1”, care reunește, alături de Beijing, zece țări membre ale UE, incluzând aici România și Bulgaria, state riverane Mării Negre, dar și alte cinci țări din afara UE (toate cele cinci state din Balcanii de Vest).

¹Este situată între Europa și Asia. Prin strâmtoarea Kerci este legată de Marea Azov, prin Bosfor de Marea Marmara, iar prin strâmtoarea Dardanele de Marea Egee deci și de Marea Mediterană.

²Limanul Nistrului este o lagună în nord-vestul Mării Negre, la vărsarea fluviului Nistru în mare, fiind un liman maritim. Are o suprafață de 360 km² și adâncimea maximală de 3 m. Volumul apei este de 0,54 km³ (apele limanului fiind puțin sărate). A fost foarte bogat în resurse piscicole. Legătura cu Marea Neagră o face prin intermediul Strâmătorii Țarigradului.

(toate cele cinci state din Balcanii de Vest). Totuși, analizând aceste inițiative ale Chinei nu trebuie să omițăm și faptul că din fostul format „18+1” s-au retras cele trei state baltice Lituania, Letonia și Estonia.

China face încă dovada unei prezențe semnificative în întreaga Europă de Est, incluzând aici ZMN, acest fapt nefiind neobservat și, implicit, provocând dezbateri intense cu privire la extinderea influenței sale în regiuni în care și Rusia manifestă interese deosebite. Ca urmare, în mediile de analiză internaționale se caută răspunsuri ferme la câteva întrebări cheie: Proiecția de *soft power* a Beijingului este singurul concept în regiune? Putem vorbi de *smart power* în diferite părți ale Europei, incluzând aici și ZMN? Ce altceva ar putea fi necesar în vederea cercetărilor viitoare asupra capacităților de *soft power* și *smart power* ale Chinei în întreaga regiune? După cum se cunoaște, noțiunea de *soft power*, introdusă de Joseph Nye, în 1990, se referă la „abilitatea de a obține ceea ce se dorește în principal prin atracție, mai degrabă decât prin coerciție, constrângere sau plată”, aceste ultime trei metode fiind bine cunoscute Rusiei.

În bine-cunoscuta sa carte *The Grand Chessboard* [„Marea tablă de șah”], geostrategul american de origine poloneză, Zbigniew Brzezinski, a definit statele jucători geostrategici ca fiind „state care au capacitatea și voința națională de a exercita putere sau influență dincolo de granițele lor, pentru a modifica starea geopolitică existentă.” La sfârșitul anilor 1990, el a identificat cinci jucători geostrategici activi în Eurasia, acestea fiind la vremea respectivă Rusia, China, India, Germania și Franța.

Z. Brzezinski a definit apoi un al doilea set de actori internaționali. Aceștia au fost catalogați ca fiind state pivoți geopolitici, categorisite drept „state a căror importanță derivă nu din puterea și motivația lor, ci mai degrabă datorită importanței amplasării geografice și din consecințele poziției lor potențial vulnerabile, în funcție de interesele și comportamentul jucătorilor geostrategici”. El a identificat la vremea respectivă, conform acestei definiții, Turcia, Iran, Ucraina, Azerbaidjan și Coreea de Sud drept pivoți geopolitici. Cu toate acestea, analizând foarte atent evoluțiile, putem spune că este de remarcat că atât Turcia, cât și Iran au fost, în anumite perioade, jucători internaționali activi din punct de vedere geostrategic și, în același context putem sublinia că acum este foarte clar că Turcia poate fi catalogată ca fiind un jucător geostrategic în sine.

Convenția de la Montreux, privind accesul în Marea Neagră, în dezbateri aprinse

În istorie este de remarcat că de secole s-au purtat războaie pentru controlul regiunii Mării Negre, controlul intrărilor și plecărilor navelor pe o vastă cale navigabilă, o astfel de dominație fiind un element important pentru asigurarea acestei puteri și controlul întregii regiuni. Geografia a conferit Imperiului Otoman și mai târziu Turciei o influență majoră în această regiune, deoarece le-a creat un mediu propice și oportunitatea exercitării controlului a două puncte de trecere importante – Strâmtoarea Dardanele, care face conexiunea între Marea Marmara și Marea Egee – și Strâmtoarea Bosfor, care face conexiunea între Marea Neagră și Marea Marmara. În mod clar, având controlul accesului și timpului petrecut în Marea Neagră de către toate navele străine, mai puțin navele statelor riverane Mării Negre, s-a creat efectiv un „lac turcesc” timp de trei secole, obiectiv la care se pare că aspiră acum Rusia care dorește să transforme Marea Neagră într-un „lac rusesc”. În același context, nu trebuie să omițăm că dominația otomană a Mării Negre s-a încheiat în 1774, după o decizie nefastă de a se alătura Poloniei într-un război împotriva Rusiei.

Nava de război rusă Amiral Makarov trece prin strâmtoarea Bosfor la Istanbul pe 13 august 2021. Strâmtoarele Bosfor și Dardanele oferă trecere între Marea Mediterană și Marea Neagră.

Sursă: <https://www.gisreportsonline.com/r/black-sea-russia-turkey/>

Regula de a se menține strâmtoarele închise tuturor navelor de război a continuat până la Tratatul de la Lausanne, din 1923, la doar un an după apariția Uniunii Sovietice.³ Tratatul a stabilit principiul libertății de trecere pentru toate navele – chiar și navele de război, dar numai în timp de pace. De asemenea, a fost înființată o Comisie Internațională de Strâmtoare pentru a supraveghea respectarea diferitelor prevederi ale tratatului, care includeau și demilitarizarea. Până în 1931, Turcia era din ce în ce mai îngrijorată de faptul că acea clauză de demilitarizare din Tratatul de la Lausanne era incompatibilă cu dreptul legitim de autoapărare al Turciei. Sistemul de securitate colectivă imaginat la acea vreme de Liga Națiunilor a început să se dezintegreze după ce Germania s-a remilitarizat și Italia a invadat Abisinia⁴. Această schimbare fundamentală a circumstanțelor a permis atunci Turciei să redeschidă problema strâmtoarelor la o conferință care a avut loc la Montreux⁵, în Elveția, în 1936, între 22 iunie — 21 iulie. Astfel a rezultat Convenția de la Montreux, care este un acord prin care Turcia deține controlul asupra Strâmtoarelor Bosfor și Dardanele și la care au participat Turcia, URSS, Marea Britanie, Franța, Bulgaria, România, Grecia, fosta Iugoslavie, Australia și Japonia.

Conferința a fost convocată de către Turcia în scopul revederii acordului strâmtoarelor, adoptat la Conferința de la Lausanne, din 1922-1923. Italia a refuzat să participe la conferință, întrucât țările participante au susținut sancțiunile internaționale contra Italiei, în legătură cu situația din Etiopia.

Drept urmare, Convenția de la Montreux, din 1936, a permis Turciei să remilitarizeze și să controleze din nou Strâmtoarele Bosfor și Dardanele, care se aflau ferm sub suveranitatea sa, dar acordul care reglementa trecerea navelor și timpul care li se permitea să rămână și să desfășoare activități în Marea Neagră a favorizat și dominația sovietică în această regiune foarte importantă. Mai mult, având în vedere evoluțiile imprevizibile din ultimii ani și, implicit, creșterea nivelului de dominație al Rusiei în Marea Neagră, putem spune cu adevărat că, inevitabil și în mod indirect, această Convenție de la Montreux conferă acum unui singur jucător geostrategic, Rusia, capacitatea de a domina Marea Neagră și, implicit, de a-și crea spațiul și legislația favorabile desfășurării unor posibile și diverse acțiuni ostile statelor riverane.

Inițial, scopul Convenției de la Montreux a fost de a preveni competiția dintre marile puteri și conflictele armate prin controlul intrării și ieșirii, dar și dimensiunilor navelor de război care solicită accesul în Marea Neagră. Deși a fost adoptată pentru a oferi securitate și stabilitate în regiune, în prezent, în contextul ocupării unei părți din teritoriul unui stat riveran Mării Negre, Rusia exploatează intens prevederile Convenției de la Montreux pentru a ajunge la statutul de singură putere, care să aibă capacitatea de a domina Marea Neagră. Cu toate acestea, putem spune că Rusia nu a făcut altceva decât să consolideze un mediu favorabil ținerii sub control a avertizării, amenințării și, atunci când dorește, atacării și ocupării unora dintre statele riverane. Drept urmare, putem spune că politicile, manevrele și operațiile militare ale Rusiei din 2008 și până în prezent au subminat accesul în Marea Neagră și de aceea, la nivel mondial, unii cred că este timpul să se analizeze, dezbată și actualizeze tratatul Convenției de la Montreux.

De ce? Prevederile Convenției de la Montreux sunt în contrast puternic cu principiile navigației militare libere în apele mărilor deschise, stabilite cu secole mai devreme. De așa numitele drepturi speciale pentru țările riverane Mării Negre se observă că beneficiază acum, efectiv, doar Rusia și Turcia. Aceste privilegii contravin principiilor moderne ale dreptului maritim internațional, în opinia multor critici, având ca argument Convenția Națiunilor Unite privind dreptul mării (UNCLOS), din 1982, care prevede dreptul de trecere prin strâmtoarele internaționale (articolul 38).

În același context, nu trebuie să uităm că Rusia a căutat permanent să facă Marea Neagră condiționată și închisă tuturor, cu excepția statelor riverane. Acum, practic Georgia și Ucraina nu sunt oficial părți ale Convenției de la Montreux, deoarece semnatarul acordului a fost Uniunea Sovietică, iar Rusia este singurul stat succesor. Cu toate acestea, ca state de pe litoralul Mării Negre, ambele țări ar trebui să fie incluse în mod clar, regiunea Mării Negre fiind o zonă de importanță geostrategică critică și un nod cheie al resurselor energetice globale, făcând referire aici atât resursele de hidrocarburi din regiune, cât și la infrastructura de tranzit a altor resurse distribuite altor state.

³Uniunea Sovietică a fost un stat întins pe o mare parte din Nordul Eurasiei, și care a existat din 1922 până în 1991.

⁴Abisinia (Al-Habash) este o regiune din Cornul Africii. Situată în nordul actualului stat Etiopia, la est de Sudan și de Eritreea, ea este locuită de habasha sau abisinieni.

⁵Convenția (Montreux) privind regimul strâmtoarelor, cunoscută adesea pur și simplu sub numele de Convenția de la Montreux, este un acord internațional care stabilește cine și cum guvernează Strâmtoarele Bosfor și Dardanele. Semnată la 20 iulie 1936 la Palatul Montreux din Elveția, a intrat în vigoare la 09 noiembrie 1936, abordând problema de lungă durată a strâmtoarelor cu privire la cine ar trebui să controleze legătura strategică vitală dintre Marea Neagră și Marea Mediterană.

Regiunea Mării Negre este o poartă a Rusiei către alte regiuni, cum ar fi Marea Egee, Mediterana de Est, Orientul Mijlociu și Africa. A devenit foarte clar că Rusia caută, de asemenea, să influențeze și să exploateze aceste regiuni, ca parte a încercărilor sale de a-și menține statutul de putere mondială.

Ca urmare, actuala situație militară și de securitate din ZMN oferă SUA și NATO și mai multe motive să dezvolte strategii coerente și bazate pe acțiune pentru a controla agresiunea Rusiei asupra Ucrainei și pentru a asigura securitatea regiunii Mării Negre. La Summitul NATO de la Madrid, din 2022, a fost subliniată importanța regiunii Mării Negre prin adoptarea mai multor decizii cheie, iar Congresul SUA a luat în considerare adoptarea unor decizii importante pentru a spori securitatea în regiunea Mării Negre.

Inițiativa celor Trei Mări, o inițiativă esențială pentru viitorul Mării Negre

Inițiativa celor Trei Mări, cunoscută și sub numele de Inițiativa Marea Baltică – Marea Adriatică – Marea Neagră este un forum format din 12 state, de-a lungul unei axe nord-sud de la Marea Baltică până la Marea Adriatică și Marea Neagră în Europa Centrală și de Est.

Camera Reprezentanților SUA a susținut Inițiativa celor Trei Mări și a declarat că va alocă un miliard de dolari acestui proiect, inițiativa fiind o platformă politică flexibilă, lansată în 2015. Aceasta include cele 12 state membre ale UE situate între Marea Adriatică, Marea Baltică și Marea Neagră: Austria, Bulgaria, Croația, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia și Slovenia. Summitul de la Dubrovnik, din 2016, a deschis dialogul sub egida Inițiativei, urmat în 2017 de Summitul de la Varșovia, al treilea Summit s-a desfășurat la București, în perioada 17-18 septembrie 2018, urmat de cele de la Brdo, în 2019, la Tallinn (format online), în 2020 și la Sofia în 2021. La cel de-al șaptelea Summit de la Riga, din 20 iunie 2022, Ucraina a primit statutul de partener-participant, devenind de facto un participant la această inițiativă.

Marcy Kaptur și Adam Kinzinger, au lansat o declarație după ce Camera Reprezentanților SUA a adoptat în unanimitate rezoluția în sprijinul Inițiativei celor Trei Mări, cu obiectivul comun de a promova independența și reziliența infrastructurii energetice, digitale și de transport, prin finanțarea colectivă a noilor proiecte de infrastructură, creșterea conectivității dintre Marea Adriatică, Marea Baltică și Marea Neagră și combaterea influenței Rusiei și Chinei în regiune.

Este de remarcat că două dintre cele doisprezece națiuni, România și Bulgaria, sunt riverane Mării Negre, iar obiectivul principal al acestui sistem este de a sprijini proiectele energetice și de infrastructură și de a exercita un efect pozitiv asupra vecinătății imediate.

Membrii Inițiativei celor Trei Mări aparțin, de asemenea, NATO (cu excepția Austriei) și sunt aliați apropiați ai SUA, în special Polonia și România, care găzduiesc baze militare americane. Se pare că membrii Inițiativei ar putea fi parteneri vitali pentru diplomația americană în eforturile sale de a diminua influența rusă și chineză în regiunea Mării Negre. Cooperarea dintre SUA și țările din platformă va depinde semnificativ de provocările de securitate din regiune.

De la încheierea celui de-al cincilea summit al platformei, care a avut loc la Tallinn, în octombrie 2020, acest format de cooperare, inițial conceput pentru a oferi un domeniu suplimentar de conectivitate și sprijin pentru infrastructură între noile state membre ale UE, se pare că va dobândi o semnificație adăugată ca mecanism de potențial răspuns la eforturile Rusiei și Chinei de a exercita o influență mai mare în Europa Centrală și de Est și, implicit, în regiunea Mării Negre. Lansarea și susținerea acestei inițiative indică dorința din partea administrației americane și celorlalte state implicate de a prezenta Inițiativa celor Trei Mări ca o contraofertă în competiția cu așa-numitul format „15+1” al Chinei.

Concluzii

Problemele nerezolvate generate de implicarea Rusiei în Georgia, în 2008, a anexării Crimeii de către Rusia și insecuritatea continuă la granițele de est ale Ucrainei au transformat de multă vreme bazinul Mării Negre într-o potențială arie geografică pentru intensificarea concurenței și confruntarea sub diverse forme a jucătorilor geostrategici și a pivoților geopolitici.

Putem spune că această concurență acerbă între Est și Vest a fost declanșată atunci când Rusia a reacționat foarte rapid prin recunoașterea autonomiei celor două provincii ale Georgiei, Abhazia și Osetia de Sud, în 2008, chiar atunci când NATO și-a anunțat intenția de a integra Ucraina și Georgia în Alianță. Tot acest proces a continuat când tensiunile la nivelul ZMN și la nivel internațional au atins un punct critic, atât odată cu ocuparea și anexarea în 2014, a Crimeii de către Rusia, cât și în 2022 cu declanșarea invaziei Ucrainei și a actualului război care se derulează și în prezent.

Din perspectiva lumii occidentale, Marea Neagră este atât de importantă, încât nu ar trebui controlată și dominată exclusiv de Rusia și Turcia. În ceea ce privește transferul de resurse de energie, Marea Neagră, Bosforul și Dardanelele au o importanță deosebită. Importanța economică a Mării Negre, care este legată de Marea Marmara și apoi de Marea Mediterană, este consolidată și de faptul că ZMN este o rută foarte importantă de tranzit pentru petrol și gaze din Rusia și alte state riverane Mării Caspice către Europa și Africa.

V. FEDERAȚIA RUSĂ

Rusia și China – relații de cooperare în contextul dependenței și a propriilor interese geopolitice și geostrategice

Dr.ing. Stelian TEODORESCU

„Uneori ai succes... iar alteori înveți.”

Robert Kiyosaki

Introducere

În contextul actualelor evoluții la nivel regional și global și având în vedere proximitatea lor geografică, China și Rusia par, la prima vedere, două state perfect potrivite în sfera politică, militară, de securitate și, mai nou, în sfera domeniului economic. Am putea spune că, Rusia și China apar de câțiva ani ca două state care manifestă interese reciproce pentru extinderea cooperării bilaterale într-o varietate de domenii și astfel au generat la nivel internațional percepția că împărtășesc o serie de interese similare reciproce în ceea ce privește securitatea la nivel regional și internațional, dar mai ales par că ambele îmbrățișează și promovează multilateralismul. Spunem acest lucru deoarece cele două caută să păstreze stabilitatea și să controleze evoluțiile tuturor celorlalte entități din imediata lor apropiere și, implicit, manifestă o aversiune față de o lume unipolară.

Cu toate acestea, o analiză semnificativă a stadiului transformării arhitecturii geopolitice scoate în evidență, cum era și firesc și mult mai accentuat, dezvoltarea spiritului de rivalitate, cel mai elocvent exemplu în acest sens fiind cel al Europei care a devenit o sferă de influență și acțiune a unor actori internaționali precum Rusia și China, care își dezvoltă în prezent propria lor politică externă și concurențială în diverse regiuni ale Europei.

Resursele energetice stau la baza dezvoltării relațiilor Chinei cu Rusia

Ținând cont de noile evoluții la nivel mondial, China apare ca un aliat care s-a apropiat de Rusia și a devenit mai activă în grupările internaționale în care Rusia este la rândul său puternic implicată, cum ar fi BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud) și Organizația de Cooperare de la Shanghai (care include China, India, Kazahstan, Kârgâzstan, Pakistan, Rusia, Tadjikistan și Uzbekistan).

O astfel de evaluare este susținută de dovezi empirice din fluxurile comerciale bilaterale, livrările în creștere de resurse energetice ale Rusiei către China, proporția tot mai mare a cooperării în alte domenii precum agricultura și industria aerospațială.

*China importă tot mai multe gaze naturale din Rusia.
Sursă: <https://www.cotidianul.ro/dupa-ce-a-imbogatit-rusia-ue-face-la-fel-cu-china/>*

În 2021, volumul total al comerțului bilateral dintre China și Rusia a ajuns la 147 de miliarde de dolari. La șase luni de la izbucnirea războiului ruso-ucrainean, comerțul dintre China și Rusia a crescut cu aproximativ 30% față de aceeași perioadă a anului trecut. Potrivit statisticilor vamale chineze, Rusia a exportat 8,4 milioane de tone de țiței în China, în luna mai fiind înregistrat un nivel record, depășind Arabia Saudită și devenind cel mai mare furnizor de țiței către China, printr-o creștere cu aproximativ 55% față de cele 5,4 milioane de tone de anul trecut. Mai mult, livrările de gaze ale Rusiei prin conducte către China au crescut cu aproape 65% în primele șase luni ale anului 2022, comparativ cu anul 2021. De la invazia rusă a Ucrainei, cheltuielile Chinei pentru importurile de resurse energetice din Rusia au crescut la 35 de miliarde de dolari, de la 20 de miliarde de dolari cu un an mai devreme.

În prezent se poate observa cu ușurință că Moscova are ca obiectiv esențial întărirea alianței energetice cu Beijingul pe fondul legăturilor tensionate ale Moscovei cu Occidentul și a unor diverse disensiuni, dar mai ales pe fondul războiului declanșat în Ucraina. În acest context, Rusia a convenit asupra unui contract pe 30 de ani pentru furnizarea de gaze către China și prin intermediul „Power of Siberia 2”, o nouă conductă de 2600 km cu originea în câmpurile de gaze Bovanenkovo și Kharasavey din Yamal. Iată că se confirmă intenția Moscovei de a „înlocui” Nord Stream 2, care era destinată furnizării de gaze către Europa, cu o conductă alternativă de gaze către China, lucru pe care Moscova și Beijingul l-au discutat de câțiva ani. Gazprom din Rusia și China National Petroleum Corporation (CNPC) au semnat un acord de 400 de miliarde de dolari, pe 30 de ani, în 2014, pentru a demara construcția proiectului „Power of Siberia” (3.000 de kilometri în Rusia și 5.000 de kilometri în China). Punerea în operă a proiectului de transport gaze se preconizează că va furniza Chinei până la 38 de miliarde de metri cubi de gaz pe an, odată ce va atinge capacitatea maximă în 2025. Rusia trimite deja gaze către China prin conducta sa „Power of Siberia 1”, furnizarea de gaze începând în 2019 și înregistrându-se un export de 16,5 miliarde de metri cubi de gaz în China în 2021.

În ceea ce privește cooperarea ruso-chineză în domeniul energetic, prima parte a proiectului menționat, conducta „Power of Siberia 1”, care a intrat în funcțiune oficial în 2019, a depășit în mod repetat volumul contractat de gaz natural livrat Chinei și este de așteptat să atingă 20 de miliarde de metri cubi în acest an. Conducta „Power of Siberia 2”, conform planurilor, va furniza Chinei aproape 50 de miliarde de metri cubi de gaze naturale pe an, când va fi finalizată. Conform a ceea ce a făcut cunoscut presei ambasadorul chinez în Rusia, Zhang Hanhui, la începutul acestui an, proporția monedei naționale chineze (RMB) în acordurile comerciale bilaterale dintre China și Rusia a crescut de la 3,1% în 2014 la 17,5% în 2020. Anul acesta, potrivit datelor publice oficiale ale Rusiei, proporția acordurilor comerciale bilaterale în RMB sau ruble între China și Rusia poate ajunge la 45%-65%. Guvernul chinez a depus, de asemenea, eforturi concertate pentru a promova cooperarea chino-rusă într-o regiunea geografică din nord-estul Chinei, care este adesea denumită „Manciuria” sau „Manciuria Interioară” și care are trei provincii Liaoning, Jilin și Heilongjiang (cooperarea va lua amploare în special în Provincia Heilongjiang) și în Orientul Îndepărtat al Rusiei, unde se află majoritatea celor 4.300 de kilometri de graniță.

Beijingul speră că acest lucru va contribui la avansarea „revitalizării celor trei provincii de nord-est”, îndelung întârziată, în special în domeniile resurselor, stabilirea bazei naționale de rezervă strategică energetică a Chinei, produse agricole, producție și proiecte de construcție. Potrivit presei oficiale chineze, Orientului Îndepărtat rus îi lipsește cantitatea mare de forță de muncă necesară pentru producția agricolă, iar 30% din forța de muncă străină din regiune provine din China.

Cooperarea spațială China-Rusia, care este văzută pe scară largă ca un domeniu important al parteneriatului strategic cuprinzător, a atins o nouă etapă de dezvoltare viguroasă în domeniile explorărilor pe Lună, zborului spațial cu echipaj, navigației prin satelit, observarea Pământului, dar și în alte aplicații. În 2021, China și Rusia au semnat un memorandum de cooperare pentru construirea unei stații internaționale de cercetare științifică pe Lună. După cum a raportat China Aerospace Studies Institute, cu sediul în SUA, în ciuda progreselor recente ale Chinei în tehnologia aerospațială și aviație și a accentului cu privire la proiectarea motoarelor, China poate beneficia în continuare substanțial de tehnologia rusă în acest domeniu, fiind semnificativ de subliniat faptul că unii lideri proeminenți din industria aerospațială și aeriană din China au studiat în Rusia.

Este clar că au trecut 26 de ani de când China și Rusia au format un „parteneriat strategic de cooperare” (încheiat în 1996) și 21 de ani de la încheierea Tratatului lor de bună vecinătate și cooperare (încheiat în 2001). Este adevărat că relațiile dintre cele două mari puteri mondiale, China și Rusia, sunt descrise în mod regulat pe diverse canale de comunicare ca fiind „cele mai bune din istorie”. Cu toate acestea, tot pe diverse canale de comunicare se subliniază că totuși secolele de antagonism au generat o neîncredere adânc înrădăcinată care nu este exclus să se reactiveze și să se amplifice odată cu creșterea influenței globale a Chinei și decăderea economică și diplomatică a Rusiei, acest lucru putând fi privit ca un factor de complicare a

situației și alterare a așa numitului „parteneriat între egali”.

China pune mai presus de toate propriile interese geopolitice și geostrategice

Analizând detaliat evoluțiile, se constată că importurile Chinei de gaz rusesc au crescut în primele opt luni ale acestui an 2022, în timp ce exporturile de gaz natural lichefiat (GNL) au atins și ele niveluri record, fiind intensificate și diversificate activitățile companiilor energetice chineze pentru a profita de evoluțiile în creștere a prețurilor la nivel internațional. Cu toate acestea, a devenit extrem de clar că, din perspectiva împărțită și atitudinea manifestată de China, construirea și menținerea unei bune relații sau chiar a unui parteneriat mai special cu Rusia nu ar trebui să fie în detrimentul dezvoltării relațiilor cu alte state sau grupuri de state, făcând referire aici la țările occidentale, în special la UE, care se dovedește a fi cel mai mare partener economic pentru China în ultima perioadă.

Având în vedere deci interesele geopolitice, geostrategice și viziunea Chinei asupra ordinii mondiale post-Război Rece, putem sublinia că totuși sunt identificate și diferențe între politicile, strategiile și obiectivele stabilite la Moscova și Beijing. China este catalogată în ultima vreme ca fiind o putere globală în ascensiune care a beneficiat foarte mult de pe urma globalizării economice, în timp ce evoluția generală a Rusiei a înregistrat o încetinire semnificativă, fapt ce a generat o rămânere în urmă în contextul evoluțiilor la nivel internațional, confirmându-se astfel și mai mult afirmația fostului președinte american Obama care a descris statul rus, în 2014, ca fiind doar o „putere regională”. Ca urmare, în mediile internaționale, așa numitul „parteneriat strategic” dintre Rusia și China este catalogat că nu ajunge la retorica oficială aspirantă a ambelor părți. Observatorii chinezi au caracterizat uneori relațiile dintre China și Rusia ca fiind calde la nivel înalt guvernamental și mai reci la nivelul bazei, fiind mature mai ales din punct de vedere politic și nu din punct de vedere economic. O problemă fundamentală a relației ruso-chineze pare a fi generată de diferențele dintre viziunile lumii chineze și celei rusești, dar cu toate acestea există trei puncte comune în opiniile exprimate de factorii de decizie și analiștii chinezi în domeniu cu privire la parteneriatul China-Rusia: pragmatismul, lipsa de încredere politică la nivel regional și internațional și elementul comun luat în calcul, SUA.

Având în vedere cele prezentate până acum, iată că războiul Rusiei în Ucraina a aruncat în centrul atenției relația China-Rusia. La 4 februarie 2022, cu doar câteva săptămâni înainte de invadarea Ucrainei de către Rusia, președintele Xi Jinping și președintele Vladimir Putin s-au întâlnit și au emis o declarație comună istorică în care au făcut cunoscut că relația lor bilaterală „nu are limite” și că „nu există zone de cooperare interzise” între cele două state, relațiile lor consolidându-se totuși în mod semnificativ în ultimii ani. Președintele chinez, Xi Jinping și președintele rus, Vladimir Putin, par că se bucură de relații de lucru strânse, ceea ce stimulează cooperarea la nivel înalt a celor două state. Mai mult, cele două părți cooperează, de asemenea, pe baza percepțiilor lor comune cu privire la așa numitele amenințări ale SUA și ale aliaților săi, aceste lucruri fiind catalogate de Moscova și Beijing ca încercări de încercuire și subminare a lor. Legăturile politice, militare și de securitate strânse și dinamica economică complementară par a ajuta la cimentarea relației dintre China și Rusia. Cu toate acestea, nu trebuie să ometem faptul că relația dintre cele două state este una foarte complexă, generează costuri diverse pentru ambele părți dar, în același timp, nu trebuie să ometem faptul că liderii de la Beijing și Moscova par să fi evaluat pentru moment că beneficiile lor depășesc costurile, dar nu trebuie omis faptul că prezentele calcule s-ar putea schimba și, peste o anumită perioadă și în funcție de evoluțiile globale, iar rezultatele ar putea să nu mai genereze o relație de tip “win-win” între Rusia și China.

Totuși, activitatea diplomatică strânsă dintre cele două țări rămâne la un nivel ridicat și poate fi catalogată ca fiind cea mai semnificativă în prezent. La ONU și în alte organisme, Rusia și China nu sunt întotdeauna de acord, dar nu se opun niciodată în public, adesea diplomații ruși și chinezi lucrând împreună pentru a modela dezbaterile și pentru a influența rezultatele. Rusia continuă să facă eforturi să găsească un cadru viabil în care să poată gestiona ascensiunea Chinei. În ciuda relației strânse a Moscovei cu Beijing, Rusia se dovedește a fi precaută cu privire la inițiativele multilaterale ale Chinei și uneori chiar nervoasă cu privire la acțiunile și extinderea controlului Chinei în sfera sa de influență. Drept urmare, Rusia a blocat efectiv eforturile de a transforma Organizația de Cooperare de la Shanghai (SCO) într-un club economic sau zonă de liber schimb, ceea ce ar fi consolidat influența Chinei în Asia Centrală. Când China a anunțat înființarea Băncii Internaționale de Investiții din Asia (AIIB), în 2014, Rusia a refuzat inițial să se alăture. Pe măsură ce China continuă să crească, rolul internațional al Rusiei rămâne limitat din cauza evoluției sale economice reduse și riscă să ajungă într-o poziție dificilă ca un partener junior al Chinei. Drept urmare, în pofida întăririi relațiilor dintre Beijing și Moscova în ultimii ani, între cele două țări există totuși o neîncredere strategică considerabilă.

Neîncrederea strategică chineză provine parțial și din istoria evoluțiilor relațiilor dintre cele două țări, istorie în care s-a văzut Imperiul Rus mai puternic și Uniunea Sovietică profitând de o China mai slabă.

A devenit foarte clar că Rusia ia în calcul tot felul de factori structurali durabili – în special geografia – care stârnesc temeri că o China din ce în ce mai puternică ar putea încălca interesele sale și ar putea profita de slăbiciunile din ce în ce mai accentuate ale Rusiei. Preocupările Moscovei sunt sporite de o cultură strategică care contribuie la dezvoltarea ambițiilor de mare putere, dar și de nemulțumirea de a fi partenerul junior regional într-o relație cu China.

În ce direcție se îndreaptă relația Rusiei cu China?

Relația dintre cele două țări s-a bazat, în trecut, pe rivalitatea cu țările vestice. Un semnal privind relația dintre China și Rusia a fost dat pe 27 octombrie când, ministrul de externe chinez, Wang Yi, i-a comunicat omologului său rus, Serghei Lavrov, dorința Chinei de a întări relația dintre Beijing și Moscova. La momentul acela, reprezentantul Chinei și-a arătat susținerea față de Putin și de intențiile sale „de a uni și de a conduce poporul rus spre depășirea obstacolelor” și „stabilirea Rusiei drept o mare putere pe scena internațională”. Mai mult, în contextul „operației speciale a Rusiei în Ucraina”, Beijingul nu a susținut sancțiunile economice conduse de SUA împotriva Rusiei, iar liderii chinezi au motivat că expansiunea NATO spre est este cauza principală a agresiunii ruse în Ucraina și, prin urmare, Beijingul nu a condamnat-o.

Dar iată că, în pofida unei astfel de poziții adoptate atunci, a apărut și a fost făcută cunoscută o altă poziție a Chinei exprimată cu privire la războiul ruso-ucrainean, cu ocazia vizitei în China, din noiembrie 2022, efectuată de cancelarul german Scholz care a catalogat China ca fiind „o mare putere” și a afirmat, după discuții cu premierul Chinei, că Berlinul și Beijingul sunt de acord că amenințările Rusiei privind potențială folosire a armelor nucleare sunt „inacceptabile”, iar un astfel de atac ar depăși o „linie roșie” în relațiile internaționale. La rândul său, premierul Chinei, Li Keqiang, a afirmat că este de acord cu Germania asupra necesității găsirii unei soluții pentru „oprirea rapidă” a războiului din Ucraina. „Nu ne putem permite o nouă escaladare a conflictului”, a afirmat Li Keqiang, îndemnând Rusia și Ucraina să reia negocierile pentru o soluție diplomatică.

A devenit foarte clar că, în urma normalizării relațiilor chino-sovietice în 1989, China și Rusia și-au rezolvat oficial disputele de lungă durată la frontieră, iar Moscova a început să-și exprime sprijinul sau neutralitatea în chestiuni sensibile chineze precum Taiwan, Tibet și Xinjiang. Cu toate acestea, iată că deceniile de comportament antagonist ale Moscovei la nivel regional și global au rămas totuși o sursă de alimentare a suspiciunilor generate în China. În timp ce unele dintre așteptările pozitive în dezvoltarea relațiilor dintre China și Rusia este puțin probabil să se dezvolte, cele două țări vor evita totuși să se confrunte public și își vor asigura îndeplinirea intereselor comune pentru stabilizarea relațiilor. Cu toate acestea, relația poate întâmpina tensiuni pe probleme specifice, dar este relativ rezistentă la daune pe termen lung datorită pragmatismului ambelor părți și a dorinței de a discuta diferențele politice și de opinie în spatele ușilor închise. China și Rusia vor continua să fie parteneri pragmatici de conveniență, dar nu parteneri bazați pe vederi comune mai profunde asupra lumii și interese strategice. În următorii ani, deși relațiile vor rămâne strânse la nivel diplomatic, cele două pietre de temelie ale parteneriatului din ultimele două decenii - cooperarea militară și cea energetică - vor continua să fie sensibile, iar atunci când se vor înregistra fragmentări semnificative în domeniul relațiilor, semnificația Rusiei pentru China va scădea vertiginos.

Concluzionând putem spune că...

Proгноzele economice ale Fondului Monetar Internațional se așteaptă ca PIB-ul Chinei să crească la aproape 30 de trilioane de dolari până în 2027, în timp ce PIB-ul Rusiei va fi cu mult sub 2 trilioane de dolari. Ca urmare, stagnarea creșterii economice a Rusiei o va face mai puțin importantă ca partener economic pentru orice altă țară. În 2020, Rusia a reprezentat doar aproximativ 2% din comerțul total al Chinei (importuri și exporturi). Prin comparație, China a fost cel mai mare partener comercial al Rusiei, reprezentând aproximativ 18% din comerțul Rusiei. Concluzionând putem spune că, cu excepția unei schimbări majore de paradigmă, Rusia va scădea în importanță în următoarele decenii, mai cu seamă pe măsură ce China va reduce necesarul de combustibili fosili.

Stagnarea sau scăderea nivelului Rusiei în plan economic și tehnologic va influența semnificativ și puterea sa militară, care a fost în mod tradițional o sursă cheie a puterii și influenței sale la nivel regional și global. În 2021, Rusia a cheltuit practic la fel în plan militar ca și în 2014 (aproximativ 64 de miliarde de dolari).

Bugetul militar al Chinei a crescut cu peste 47% în acea perioadă, de la 183 de miliarde de dolari la 270 de miliarde de dolari. O astfel de evoluție dă semnale clare cu privire la imprevizibilul ce ar putea fi generat și implicațiile multiple ce vor urma. În ultimele decenii, Beijingul a privit Rusia ca pe un partener militar important în concurența cu SUA și aliații săi, dar cheltuielile slăbite ale Rusiei pentru apărare vor cântări semnificativ asupra capacității colective a Chinei și a Rusiei de a colabora militar.

Nu este clar dacă, sau în ce moment, imparitatea de putere dintre cele două țări ar putea amenința relația lor. Dacă puterea rusă va scădea și izolarea occidentală a Rusiei va continua, Moscova ar putea concluziona că nu are de ales decât să stea alături de China în orice condiții impuse la Beijing.

Biografiile autorilor

Silvia BOLTUC (Italia)

Director al SpecialEurasia. Director pe probleme de cercetare în cadrul Departamentului pentru Energie și Tehnologii Inovative de pe lângă Centrul de Studii „Eurasia Mediteraneo”. Analist pe probleme de intelligence geopolitic la revistele „European Affairs” [Relații Europene] și „Notizie Geopolitiche” [Știri Geopolitice]. În calitate de specialist pe probleme de relații internaționale și analist politic a sprijinit instituții private și de stat în procesul de decizie, creându-și o rețea de contacte locale. Colaborează în calitate de expert cu agenții de presă italiene și străine, reviste și think-tank-uri.

Prof. dr. Adrian PÂRLOG

- Membru al SCIP (Strategic Competitive Intelligence Professionals);
- Membru al Colegiului științific al Revistei INFOSFERA;
- Business/Competitiv Intelligence – Revista de Informații pentru Afaceri – Editorial Board;
- Revista DINCOLO DE ORIZONTURI, Membru al Consiliului editorial;
- Profesor asociat la CNAp., UBB, ASE;
- Președinte ICSS – Integrated Corporate Strategic Services.

Este autor a numeroase proiecte de cercetare, articole și comunicări științifice publicate în volume ale unor manifestări științifice naționale și articole de presă. Autor sau coautor de cărți, printre care Producția de informații, Metode și tehnici de analiza informațiilor, Activitatea de informații, Diplomatie preventivă etc.

Prof. univ. dr. Cristian BARNĂ

Training Manager la Intelligene4ALL, profesor invitat la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj Napoca și Universitatea București și fost prorector și coordonator de doctorat al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” din București. Cristian Barnă este doctor în sociologie, iar domeniile sale de expertiză sunt sociologia aplicată, studii de informații și securitate, geopolitică, organizații de securitate, criminalitate organizată și studii de terorism. Barnă Cristian este autorul mai multor cărți.

Dr. Ing. Sorin DOBÎRCIANU

Sr. Lead Expert NATO, director la Centrul de Relații Internaționale și Lobby Institutul European de Cercetări Multidisciplinare. Sr. Excellence Lead Expert, Political Consultant & Regional Manager Eastern Europe.

Viorel ISTICIOAIA-BUDURA

Este un diplomat de carieră a cărei activitate a vizat mai ales spațiul est-asiatic. A fost ambasador, reprezentant cu însărcinări speciale pe regiunea Asiei, MAE (2018–2019), ambasador al UE în Japonia (2014–2018), șef al Departamentului Asia și Pacific, Serviciul European de Acțiune Externă, Bruxelles (2011–2014), ambasador al României în R.P. Chineză (2002–2011), ambasador al României în Republica Coreea (2000–2002), ministru-consilier la Ambasada României în Marea Britanie (1998–2000), director adjunct, Departamentul pentru ONU și organizații internaționale, MAE (1996–1998), ministru-consilier la Ambasada României în Japonia (1992–1996), șef de cabinet al prim-ministrului (1990–1992), atașat de presă la Ambasada României în R.P. Chineză (1985–1990), diplomat în MAE (1978–1985). A primit numeroase ordine și distincții: Ordinul Soarelui Răsare cu Stea de Aur și Argint acordat de Guvernul Japoniei (2020), Medalia Ambasador al Prieteniei acordată de Asociația de Prietenie a Poporului Chinez cu Străinătatea (2011), Ordinul pentru merite diplomatice al Republicii Coreea (2002), Ordinul Cavaler al Serviciului Credincios acordat de președintele României (2000), Diplomatul Anului 2010, premiu acordat de ziarul Nine O'Clock. De asemenea, are o bogată experiență didactică susținând numeroase cursuri în domeniul diplomatic.

Greg SIMONS (Suedia)

A absolvit un doctorat la Universitatea din Canterbury în 2004, iar în 2015 a devenit profesor asociat la Universitatea Uppsala., Suedia. Este în prezent cercetător la Institutul de Studii Ruse și Eurasiatice (IRES) de la Universitatea Uppsala și lector la Departamentul de Științe ale Comunicării de la Universitatea Turiba din Riga, Letonia. Interesele lui de cercetare includ dinamica și relațiile politice în schimbare, mass-media, diplomația publică, războiul informațional, războiul hibrid și subversia, comunicarea persuasivă organizată, marketingul politic, comunicarea de gestionare a crizelor, mass-media și conflictele armate și Biserica Ortodoxă Rusă. De asemenea, cercetează relațiile și conexiunile dintre informație, politică și conflicte armate, cum ar fi GWOT și Primăvara arabă, evenimente din Noul Război Rece (în contextul ordinii globale în transformare).

Dr. Cosmin DUMITRESCU

Este Consulul general al României la Los Angeles (SUA). Diplomat de carieră, licențiat în drept, în limbi străine și doctor în domeniul management, a condus anterior Secția Consulară a Ambasadei României la Roma, Centrul Național de Pașapoarte Diplomate și de Serviciu din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, Consulatul României la Castellon de la Plana - Spania și Consulatul General al României la Trieste - Italia. A desfășurat activitate de cadru didactic la Institutul Diplomatic Român, la Centrul de Instruire și Pregătire Consulară al Ministerului Afacerilor Externe și a reprezentat

România în comitete de experți ale Consiliului European și ale Comisiei Europene la Bruxelles. A publicat lucrări privitoare la reglementarea activității consulare, managementul situațiilor de urgență și dezastrelor și studii de securitate. Specialist și cunoscător al limbilor engleză, italiană, spaniolă și franceză.

Prof.univ.dr. Nicolae RADU

A ocupat funcții importante în sistemul național de securitate precum: șef Centru de Expertiză Psihologică în cadrul SPP, Director Împuternicit la Centrul de Psihosociologie al MAI, consilier secretar de stat MAI; consilier CSAT, Administrația Prezidențială; purtător de cuvânt al Academiei de Poliție "Alexandru Ioan Cuza". Nicolae Radu este prof.univ. dr. în cadrul Universității "Spiru Haret" din București. Din anul 2018, în calitate de profesor asociat, a predat cursuri de Leadership, Laborator de specialitate - Servicii de informații, Psihopatologie militară în cadrul Universității București. Din anul 2015, Nicolae Radu este abilitat conducător de doctorat pentru Informații și securitate națională în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”. În prezent, Nicolae Radu are preocupări operaționale în spațiul intelligence, de prevenire și combatere terorism, dar și în zona psihologiei aplicate pentru personalul destinat misiunilor speciale tip Sayeret Matkal din cadrul Israel Elite Special Forces Unit și General Staff Reconnaissance Unit 269.

Dr.ing. Stelian TEODORESCU

Este inginer de aviație și pe timpul studiilor doctorale a fost admis în cadrul Proiectului SmartSPODAS - „Rețea transnațională de management integrat al cercetării doctorale și postdoctorale inteligente în domeniile „Științe militare”, „Securitate și informații” și „Ordine publică și siguranță națională” – Program de formare continuă a cercetătorilor de elită – „SmartSPODAS”, în acest context participând la diverse activități de cercetare, printre acestea fiind și cele organizate de CRISMART în Suedia.

Pe parcursul primei părți a carierei a îndeplinit diverse funcții de execuție și conducere în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene, iar în cea de a doua parte a carierei a îndeplinit funcții de execuție și de conducere în cadrul Ministerului Apărării Naționale. A participat la diverse activități de cooperare la nivel național și internațional, dobândind experiență profesională în domeniul relațiilor internaționale și geopoliticii. A desfășurat activități didactice în mediul universitar (studii de licență și postuniversitare).

„PULSUL GEOSTRATEGIC” - fondat în anul 2007

Buletin bimestrial bilingv

Editori: Pompilia VLĂDESCU și Stelian TEODORESCU

- București -

ISSN: 1843-701X

Coperta: producție proprie

Parteneri

Începând cu Decembrie 2010 **PULSUL GEOSTRATEGIC** este înregistrat în catalogul internațional **INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST**. Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acord. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei. Opiniile și ideile exprimate în conținutul articolelor reprezintă punctul de vedere al autorilor.